ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК

50 ДИНАРА 1952

Година XXVI
Број 719
9. октобар 1965.

ИЗЛАЗИ СУБОТОМ

Dan BARRY

ФЛАШ ГОРДОН

У ОВОМ БРОЈУ:

КРОЗ ВЕКОВЕ

„ГРАДЕ, ТИ БИ ПРОПАО КАДА БИ СЕ НАШАО КУПАЦ"

Нумидија, стара држава, најпре је у потпуности обухватала данашњи Алжир, а потом његов источни део. У историји се Нумидија појављује у току другог пунског рата (218—201). Тада су јој суседи били: Мавританија на западу и Картагина на истоку. Пошто су разорили Картагину, Римљани су поделили Нумидију на три дела. Југурта који је био краљ једног од та три

дела, убрзо је завладао целом Нумидијом и постао велики непријатељ Римљанима. Помоћу новца корумпирао је чланове римског сената, римске војсковође и римске судије. То му је дало повода да узвикне речи које су се односиле на Рим: „Граде, ти би пропао када би се нашао купац!"

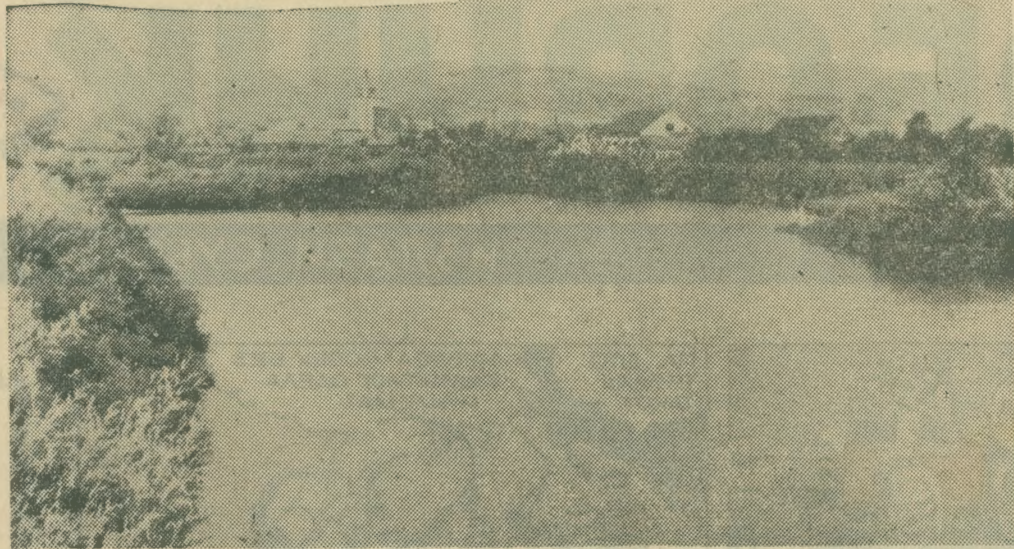
Његов таст краљ Мавританије издао га је Римљанима. За ту издају добио је западни део Нумидије. Југурта је по једнима у затвору умро од глади, а по другима је убијен. У 5. веку Вандали су потпуно уништили Нумидију. Рат Римљана против Југурте описао је познати писац Салустије у свом делу „Bellum Jugurthinum".

ЧУДНЕ »БУДАЛЕ«

У доба „старог режима" у Француској државни издаци подмиривани су и на тај начин што је владар продавао разне положаје у државној администрацији, па и племићке титуле. За владе Луја XIV ова трговина се тако развила да је један министар рекао краљу: „Нека се ваше величанство не брине; кад год ви створите неки положај, бог створи понеку будалу да га купи". А тих „будала" било је много. Они су увек налазили разне начине не само да подмире своје издатке него и да згрну огромне зараде, па су се веома обогатили.

Природне лепоте наше земље

БОСУТ

Босут је лева притока Саве. Дуг је 165,4 километара, а његов слив има површину од 3.097 км². Корито Босута представља занимљив проблем за научнике. Оно је широко до 173 метра (на 10 километара испред ушћа у Саву), а дубоко и до 9 метара (на 0,85 километара од ушћа у Саву). Такво корито није могла да усече незнатна количина воде којом Босут располаже — просечно 7 м³ у секунди. Због тога је већ 1844. године барон Корнберг изнео мишљење да је Босут неки стари рукавац Саве (у неким страним атласима Босут се и сада приказује као рукавац Саве). То мишљење је прихватио и наш највећи географ Јован Цвијић, који сматра да је и река Вука, која сада утиче у Дунав код Вуковара, некадашњи рукавац Саве. Том мишљењу прикључио се и инж. Писачић. Он указује да је горњи ток Босута лети без воде. Oтуда вероватно и потиче садашњи назив реке, који су јој Турци дали: на турском „бош“ значи празан, а „су“ је вода; отуд би име Босута значило „Безводњак“, дакле, река без воде!

Босут има две значајније притоке — Спачву (21 км) и Студву (18 км). Оне су пловне, као и сам Босут, али је засипањем његовог ушћа у Саву онемогућен приступ бродова у ове занимљиве реке. — На слици: поглед на Босут са аутопута Београд — Загреб.

У СВЕТУ ПРОНАЛАЗАКА

Јапанци су измислили начин да речи изговорене на телевизији буду одмах штампане. Специјалан апарат, прикључен телевизијском апарату све сам ради: покреће ролну с хартијом и штампа. Телевизијски апарат постаје тако, у неку руку, штампарска машина на даљину.

АКО ЈЕ ВЕРОВАТИ

Ако је веровати светским стручњацима за часовничарство од десет сатова само један ради тачно.

ДОБРО ЈЕ ШТО НИЈЕ БАЦИО

Иза поларног круга на обали једног омањег језера, недалеко од налазишта злата Комсомољскиј деца су се так-

мичила ко ће даље да баци камен. Изненада је Саша Корпусов узвикнуо:

— Злато, злато!

Стварно, камен који је дечак хтео да баци у језеро био је грумен драгоценог метала тежак 950 грама. Њега је Саша Корпусов предао рударима овог налазишта злата.

БАЛОН ЗА РАЗОНОДУ

Последња новина коју америчке робне куће нуде купцима је „баштенски ваздушни балон“ који се пуни бутан-гасом. Балон достиже висину од 80 метара, у његовој кабини могу удобно да седе две особе.

»БИЉНО МЛЕКО«

Британски хемичар др Стјуарт Франклин произвео је „биљно млеко“ које, кажу, има иста својства и квалитет као и крављe. Трипут је скупље од обичног, али има једно преимућство: конзервирано има век трајања пет месеци.

АНЕГДОТЕ

За сваку сигурност

За време свог боравка у Кану француски комичар Фернандел је на своје велико запрепашћење утврдио да је изгубио хиљаду франака.

— Господине, ја сам нашао ваш новац — радосно га је пресрео хотелски момак и пружио му десет банкнота по сто франака.

— Нисам њих изгубио — разочарано примети Фернандел — била је хиљадарка уједно.

— Знам — одговори хотелски момак. Али, разумећете, кад сам прошли пут нашао опет једну велику суму, онај који је изгубио није имао ситан новац.

Спасле Капитол

Чувени француски државник Рицеље (1585-1642) примајући у свом салону неколико дама рече им шалећи се, мада не без ироније, да даме не би требало да се баве политиком у коју се не разумеју, и да нарочито у овом моменту не би требало да се супротстављају новом финансијском систему јер што се тиче финансијских проблема, е ту су оне праве гуске. На то једна од присутних дама саркастично примети:

— Ви заборављате, господине кардиналу, да су гуске једном спасле Капитол!

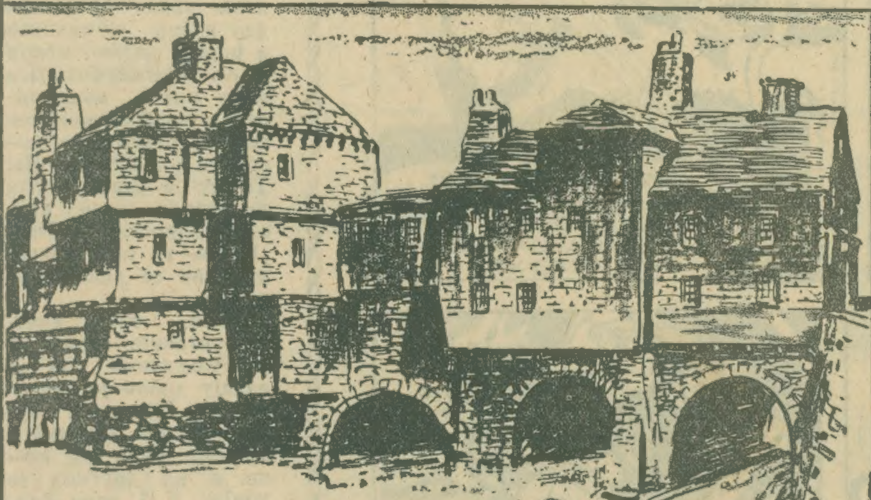
Свестрано образована

Познати виолиниста Фриц Крајслер (Kreisler) био је представљен једној дами:

— Ах! како сам срећна што сам вас упознала господине Крајслер — рекла је она. Већ дуго времена се возим само у вашим колима и још увек сам њима одушевљена. Да ли бисте били љубазни да ми напишете неколико речи за успомену?

— Са задовољством — рече виолиниста Крајслер и написа јој неколико нота за виолински концерт од Бетовена а затим се потписа именом познатог произвођача аутомобила Валтера J. Крајслера (Walter J. Chrysler).

Ripley Веровали или не!

НА МОСТУ ПРЕКО РЕКЕ ЕЛОРН У ЛАНДЕРНОУ (ФРАНЦУСКА) НАЛАЗЕ СЕ 2 РЕДА КУЋА КОЈЕ СУ НАСТАЊЕНЕ ВЕЋ 447 ГОДИНА.

НАЈСКУПЉЕ СПАЉИВАЊЕ У ИСТОРИЈИ (ВАВИЛОН) КАД ЈЕ ХЕФЕСТИОН, НАЈДРАЖИ ПРИЈАТЕЉ АЛЕКСАНДРА ВЕЛИКОГ УМРО 323. ГОДИНЕ СПАЉЕН ЈЕ СА ОДРОМ КОЈИ ЈЕ БИО УКРАШЕН ЗЛАТНИМ ПОЛУГАМА ДРАГИМ КАМЕЊЕМ, СЛОНОВАЧОМ, РЕТКИМ ЗАЧИНИМА И ТКАНИНАМА У ВРЕДНОСТИ ДАНАШЊИХ 15.000.000.000 ДИНАРА

ШВЕЂАНИН ГУСТАВ ДЕ ХЕЛМФЕЛТ (1651 - 1674) ЗНАО ЈЕ 9 ЕВРОПСКИХ ЈЕЗИКА КАО И ГРЧКИ, ЛАТИНСКИ И ХЕБРЕЈСКИ КАД ЈЕ ИМАО 10 ГОДИНА У 19. ГОДИНИ ВЕЋ ЈЕ БИО ВРХОВНИ СУДИЈА ШВЕДСКЕ

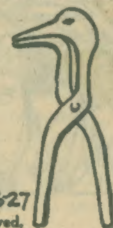

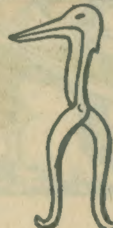
Један ГЛОГОВ ГРМ У МЕСТУ БРА (ИТАЛИЈА) ВЕЋ 629 ГОДИНА ПРОЦВЕТА НАЈХЛАДНИЈЕГ ЗИМСКОГ ДАНА.

БРАКТЕАТЕС ЗЛАТАН И СРЕБРН НОВАЦ КОВАН У ЕВРОПИ У 12. ВЕКУ БИО ЈЕ ТОЛИКО ТАНАК ДА СУ СЕ 12 КОМАДА ПОРЕЂАНИ ЈЕДАН НА ДРУГИ МОГЛИ ПРСТИМА САВИТИ И ТАКО НОСИТИ У КЕСИ

Клешта КОЈА СУ ПРЕ 2500 ГОДИНА УПОТРЕБЉАВАЛИ ЗУБАРИ У ИНДИЈИ.. ИМАЛА СУ ОБЛИК КЉУНА ПТИЦЕ

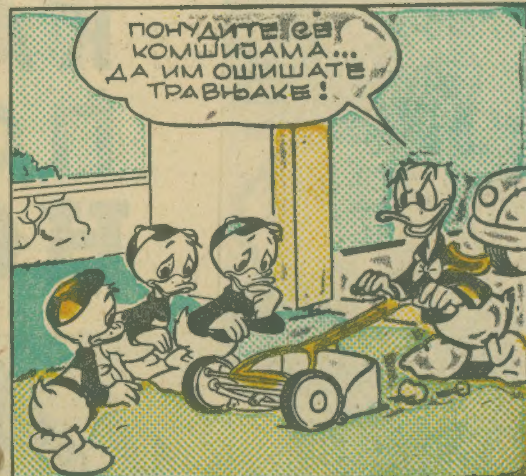
627

Walt Disney

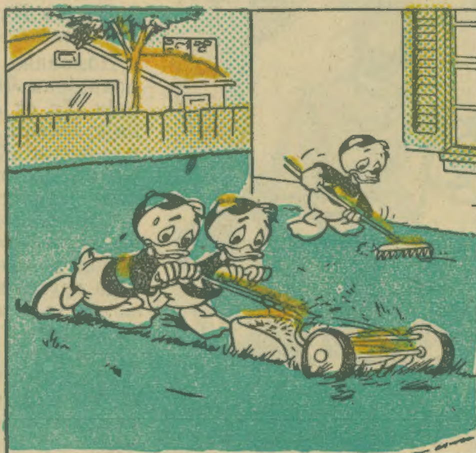
ПАЈА ПАТАК

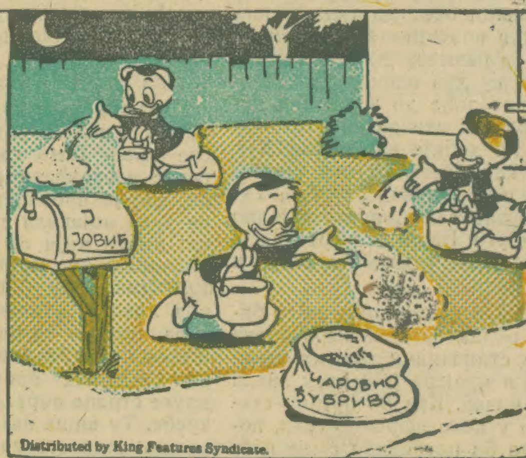

СПОРТ

ШКРИЊАР, ЉУБИМАЦ АТИЊАНА

МАРАТОНСКА трка (42.195 метара) изазива велико интересовање љубитеља спорта свуда у свету а посебно у Атини. Добила је име по једном догађају из грчке историје кад је Грк Филипидес дотрчао до Атине да јави о великој победи Атињана над Персијанцима на Маратонском пољу. И традиција се још одржава само што се не води битка оружјем него ногама тркача-дугопругаша. Стаза је традиционална и води од Маратонског поља до мермерног олимпијског стадиона у центру Атине а победници по доласку на циљ добијају ловоров венац и уопште постају у неку руку национални хероји.

Прва већа међународна маратонска трка одржана је 1953. године. Биле су то заправо прве Балканске атлетске игре после рата. Борба за прво место водила се између југословенских, грчких и турских тркача. Фрањо Шкрињар је на периферију Атине стигао с великом предношћу. Улице су биле препуне света. Цвеће и поклици југословенском представнику били су награда за велике напоре које је он уложио да би освојио прво место. И он је у томе успео. Преко тридесет хиљада гледалаца поздравило је Фрању Шкрињара кад је сам прошао кроз циљ. Пљесак се чуо са свих страна.

Први послератни балкански првак у маратону доживео је баш тих дана, вероватно, најлепше тренутке у свом животу. Сутрадан после трке он се у то нарочито уверио. Пред полазак кући желео је да утроши 300 драхми. Ишао је од радње до радње. Готово на сваком кораку тапшали су га по рамену као доброг познаника трговци и становници Атине. Шкрињар би изабрао неки поклон за своју породицу и извадио новац да плати, али трговци нису хтели да приме новац. Тако у једној, тако у другој радњи. Топли осмеси и поздрави, поклона — пуна торба. Много времена је требало Шкрињару да утроши свој џепарац у главном граду Грчке. Био је обасут пажњом са свих страна.

МУКА ЗА ЛОПОВЕ

У новим јавним телефонским говорницама у Њујорку неће више моћи да се краде. Чим лопов стави руку на касицу да је насилно отвори и из ње извади новац, на врата кабине аутоматски се спушта реза и он остаје у њој затворен. У исто време одјекне и аларми сигнал.

НАЈМАЊА РУЖА

Цвећару Педру Доту из Барцелоне пошло је за руком да одгује најмању ружу на свету. Расцветана, она има пречник дводинарке.

»ЛЕКАР ЗА БИЉКЕ«

У Совјетском Савезу конструисан је нарочити апарат за проверавање здравственог стања биљке. Инфрацрвеним зрацима фотографише се лист: ако хлорофил на слици „зрачи“, биљка је здрава.

ЈОШ ЈЕДАН НОВИ СПОРТ

СКИЈАЊЕ ПО БЛАТУ

Скијање по блату је нова необична спортска дисциплина која може бити прилично неугодна. У јулу месецу сваке године такмиче се „скијаши“ из Канаде и САД на падинама Стеновитих планина. Они се спуштају низ клизаву падину на крају које се налази ледена бара коју треба да прескоче. Ко не успе у томе, пада у ледену воду.

КАКО ЈЕ ПОСТАО НОВАЦ

КАД је славни енглески морепловац Џемс Кук 1770. године стигао у Аустралију, становници овог до тада непознатог континента нису знали ни за размену добара. Постојала су два начина да истраживач дође до животних намирница: или да их отме, или да их добије на поклон. Кук је, као уосталом сви тадашњи истраживачи острвља Тихог океана, користио и једно и друго. Више оно прво па је у једном таквом сукобу и страдао.

У оно време поклони су били облик трговинске размене јер становници многих земаља и крајева још нису знали за новац. Кад би путник стигао у неко афричко село, послао би поглавици своје поклоне, а овај би му узвратио, обично животним намирницама. Та размена дарова вршила се уз свечане церемоније. Међутим, у таквом размењивању тешко је било оценити вредност дарова и њихову противвредност. Ипак, пракса давања дарова трајала је много векова.

Међутим, човечанство је напредовало. У оквиру породице дошло је до поделе рада: жена је обављала кућне послове, муж је ишао у лов. Јављају се већ и почеци земљорадње. Није, на пример, тачно да су амерички Индијанци, када је Колумбо открио овај континент, живели само од лова. Они су већ знали за примитивну обраду земље, поред тога што су умели да израђују грнчарију, ткају платно, праве чамце — каное израђују лукове и стреле па чак да праве — пиво.

У даљем развоју људског друштва подела рада ишла је све даље. Тамо где је било глине израђивали су се лонци, где је пронађена гвоздена руда појавили су се ковачи; онима који су се бавили земљорадњом претицали су пољопривредни производи, код ловаца, а нарочито сточара појавио се вишак кожа и крзна итд. Једном речју, јавио се вишак производа. С друге стране порасле су и потребе. Ту више није била довољна једноставна размена. Појавила се потреба за трговином Људи су почели да се састају на одређеним местима-сајмиштима, пијацама, вашарима. Али, трговање је било компликовано јер још није било новца.

КРАВА СПАСАВА СИТУАЦИЈУ

Може се замислити какав је хаос владао на једном таквом тржишту. Узмимо само четири произвођача: платна, жита, грнчарије и крзна. Како ће они да размене своје производе? Или ако је свима заједно потребно нешто пето, рецимо, оружје? Ситуацију је спасла — крава, ова корисна животиња која има вишеструку вредност: даје млеко, подмладак, може се употребити за вучу, од ње се добијају месо и кожа. Тако је крава постала опште мерило вредности а стока уопште новац. Стоке је онда било много више него данас јер су велике површине земљишта још биле необрађене, под слободним пашњацима. И сам староримски назив за новац „пекуниа" долази од речи „пекус", што значи стока. Уосталом, не треба ићи тако далеко у прошлост. Код многих сточарских племена у Африци још и данас стока важи као новац, њоме се може све купити.

Али, поред свих својих добрих страна, тако крупан новац као што је крава имао је и недостатака. Лако је било некада када је још било довољно земље за испашу, али касније када је земљорадња преовладала, шта је могао да ради занатлија који је, рецимо, израђивао оружје, са великим бројем тог живог новца? Затим, био је проблем како купити ситне предмете, на пример, посуђе, кад је крава недељива? Људи су се довијали на разне начине. Употребљавали су као новац ситну стоку, разне врсте накита и оружја, крзно, ексере, орахе па и шкољке. Морске шкољске „каури", које су још донедавно важиле као средство плаћања на многим острвима у Тихом океану, биле су више средство за меру као што су данас литар или метар него новац. На пример, за једну рибу требало је поређати толико тих шкољки колико је риба била дугачка. За чинију пиринча „плаћало" се толико шкољки колико их је стало у чинију итд.

Али, све су то била само помоћна средства у трговинској размени. До праве трговине дошло је тек појавом металног новца.

ПЛЕМЕНИТИ МЕТАЛИ ПОБЕЂУЈУ

У великом делу света служила је људима стока уместо новца стотинама па и хиљадама година, све док се није дошло на идеју да су скупоцени метали, сребро и злато, подеснији у ту сврху. Знамо да су стари Вавилонци први почели да употребљавају злато и сребро као новац. Од њих су то преузели Асирци, а затим Египћани. Ови последњи су, поред злата и сребра, увели у употребу као новац и бакар. (Забележено је, на пример, да је у старом Египту један угојени бик стајао 120 бакрењака који су тежили 14,4 килограма). Племенити метали, сребро и злато, имају као новац велике предности: ретки су, врло отпорни, могу се лако носити и чувати, по потреби сећи или претапати. То није на пример случај, са драгим камењем, које се због тога вероватно никад и није употребљавало као новац.

НАЈЗАД КОВАНИ НОВАЦ

У прво време племенити метали сечени су по потреби. Да би се постигла већа чврстоћа, мешани су с другим металима. Зато су на древним вашарима, поред храмова постојали новчари, претече банкара, који се нису баш истицали поштењем, и на мерењу и сечењу племенитих метала добро су зарађивали. Због тога је проналазак кованог металног новца одређене величине и одређене тежине, са утиснутим жигом онога ко га је дао направити односно ко је за њега гарантовао, значио велики напредак.

Домовина кованог новца је покрајина Лидија у Малој Азији. Ту су људи почели да лију злато и сребро у комаде одређеног облика, величине и тежине. У прво време то су биле једноставне металне плочице, овалног облика. На једној страни имале су нацртаних неколико паралелних линија, а на другој неколико удубљења. Било је то 700 година пре наше ере. Занимљиво је да други народи нису дошли на ту једноставну идеју. Кинески таел, на пример, све до наших времена представљао је само одређену тежину некованог сребра.

После проналаска првог кованог новца напредак је ишао много брже. У првом реду новац је добио округао облик, који се ни до данас није променио. Неких двеста година касније почео је да се појављује на једној страни кованог новца обично лик неког божанства, владара, а најчешће лик бика, што је још један доказ везе новца са стоком. Рим је добио прилично касно ковани новац: тек око 268. године пре наше ере. Од римског „денариуса" потиче и име нашег динара.

Ковани новац као монета потврдио је своје огромне предности у трговини: није више било потребно мерити на ваги скупоцене метале нити стално испитивати њихов квалитет, није требало сећи метал. И што је још важније: са металним новцем лако се рачунало.

Али није се стало ни код кованог новца. У употребу је ушао и папирни новац, којим се још лакше рукује него металним и за који гарантује држава. Па и то није све. Новац данас може да замени чек, који потписује његов власник.

СНЕГ—ЧАРОБЊАК

Прошла година донела је резултате који поткрепљују гледишта да вода од отопљеног снега има извесна позитивна својства. У високој медицинској школи у Томску проучавано је дејство ове воде на болеснике са поремећеним кардиоваскуларним функцијама и разменом материја.

У току три месеца 25 болесника разног узраста пила су само ову воду и код свих

њих снизила се количина холестерина у крви и побољшала размена материјала. Нарочито је повољан био утицај на људе који пате од тојазности. Једна болесница је у почетку лечења била тешка 90 килограма, а после три месеца имала је 75 килограма, мада режим исхране није мењала.

Тајна снежне воде састоји се, по свему судећи, у томе што она у свом саставу има мање такозване „тешке воде". Постоји и друго мишљење, наиме, да у отопљеном снегу дуго време остају парчићи кристала леда, који, како неки претпостављају, „олакшавају" биохемијске реакције у организму.

ВИСОКА ШКОЛА — НА ВИСИНИ

На јужној падини Маунт Евереста, на висини од 5100 метара, саграђена је школа за тибетанске студенте, несумњиво једина научна установа у свету на оволикој географској висини. Њеном свечаном отварању присуствовао је и освајач Маунт Еверeста Едмунд Хилари, који је и сам приложио знатну суму за изградњу ове школе.

ЗАНИМЉИВОСТИ ИЗ ШУМЕ

У тајги Приморске покрајине откривене су две заиста ретке игре природе: на једном наго

релом пању израстао је кедар. Сматра се да је он стар око 300 година, а недалеко од њега на грани једне брезе која је стара 80 година, на висини од 15 метара, нашла је своје „обиталиште" јела висока 3 метра.

ХИКАРИ

ЈЕДНОГ јесењег јутра прошле године кренуо је са железничке станице у Токију електрични воз са дванаест вагона. Хикари, што значи лаки, јурио је све брже према југозападу новим колосеком који води преко пиринчаних поља.

У широкој долини Сагани „возовођа" је укључио пуну брзину. Док су гости, који су позвани на прву вожњу, напето гледали, казаљке тахометра попеле су се на 200 километара на сат, а одмах затим достигле су 210 километара. Тачно четири часа пошто је напустио Токио, воз је стигао у Осаку, удаљену 515 километара од престонице. Хикари је поставио рекорд постигавши просечну брзину од 129 километара на час, урачунавајући у то и два задржавања.

У Јапану данас саобраћа 14 таквих супербрзих возова сваког дана између Токија и Осаке и превозе 28.000 путника дневно између ова два велика града Јапана.

Када је Хикари кренуо, путници нису ништа осетили. Шине које су на дужини од сваких 1500 метара заварене онемогућиле су оно познато „раттата" точкова приликом прелажења преко дела шина на којима су састављене. Прагови нису дрвени него су израђени од пренапрегнутог бетона. Између шина и прагова уметнут је еластичан гумени душек, а шине су притиснуте еластичним спонама да би ублажиле вибрације. Хикари нема локомотиву. У свакој његовој осовини уграђени су електромотори и на тај начин тежина и погонска снага распоређени су дужином целог воза.

„Возовођа" седи у једној кабини, округлом испупчењу првих кола. Овде у простору за управљање човек може да види у којој је мери аутоматизован Хикари. Додуше, и овде постоје ручице за главни прекидач, за кочнице и за кретање уназад, али оне готово нису потребне. У пулту са апаратима за возовођу, који заузима читаву предњу страну простора, налази се безброј електронских апарата.

Брзина воза на читавој прузи регулише се из централе за даљинско управљање која је смештена у једној великој просторији на железничкој станици у Токију. Возовођа воза брзог као муња каже:

— Када Хикари једном крене на вожњу, могао бих мирно да седнем међу путнике. Експрес би упркос томе наставио сигурно даље. Он би штавише, под надзором радара прописно стао на одређеној железничкој станици.

Тек пред сам улазак у железничку станицу, посао аутоматског даљинског управљања, преузима човек. Када се брзина спусти на 30 километара, кочнице се пребаце на ручни систем и возовођа зауставља Хикари на одређеном колосеку. Али и овде је још уграђен један електронски осигурач. У случају да воз, из било ког разлога пређе више од 50 метара од станице, поново се укључује радар и воз се зауставља.

Свака станица на којој се „муњевити воз" зауставља показује се аутоматски на једном електричном апарату у централи у Токију тако да службеници у централи захваљујући даљинском управљању могу да подесе кретање возова. За све међустанице служе прекидачи из Токија. Ако један брзи воз који иде испред другог касни, то централа за даљинско управљање узима у обзир и одређује следећем возу лаганију вожњу чим се овај приближи претходноме на десет километара.

Пошто се у Јапану стално дешавају земљотреси, то су сви електрични уређаји на прузи снабдевени сеизмографима. Они аутоматски прекидају релејну струју чим забележе подрхтавање тла. Апарати за мерење јачине ветра, постављени на 24 критичне тачке, упозоравају централу када брзина ветра узима опасне размере оркана. Осим тога, — као последње осигурање — кабина возовође сваког муњевитог воза стоји у радиотелеграфској вези са Токиом.

РАСНИ ПСИ

Пре свих животиња човек је припитомио пса. Овај потомак вука и шакала остао је веран током многих хиљада година свом заштитнику и храниоцу. У међувремену човек је, одабирањем успео да створи и одгаји за разне своје потребе много стотина разноврсних раса, које се разликују не само по облику тела него и по својим особинама и способностима. Има међу њима правих џинова а и кепеца, има луксузних, собних паса, има верних чувара домова и стада, има паса за вучу, за спасавање затрпаних снегом, полицијских, тркачких паса итд. Ипак, највише има ловачких паса.

НАША СЛИКА приказује тридесетак пасмина. Да пођемо од првог реда слева надесно.

Први на слици је авганистански хрт. Он је представник једне од најстаријих раса, Авганистанци чак тврде да су његови преци заједно са Нојем пловили у познатој библијској барци.

Пса који се налази десно од Авганистанца сигурно сви познајете. То је немачки овчарски пас, који је одличан полицијски пас.

Велики пас који седи иза њега такође је познат. То је бернардинац, који је спасао животе многима које су затрпале снежне лавине у Алпима.

Даље десно стоји такође велики пас. То је немачка дога. Иако је крупан и снажан највећи је пријатељ деце. Он воли да се игра и одликује се стрпљивошћу.

Крајњи десно је шкотлањански овчарски пас или коли, типичан пас овчар и један од најпаметнијих паса. Сигурно сте га видели на филму у главној улози под именом „Леси".

Витки пас у другом реду је енглески грејхаунд. Некада је био пратилац краљева и кнезова, данас је најбржи пас на свету, који може да развије брзину од 70 километара на час у трци са „аутоматским зецом" на утакмицама које су врло популарне у Енглеској.

Црни пас до њега је велики шуанцер са карактеристичном њушком. Познат је по својој неустрашивости и агресивности.

Мали псић са деформисаном њушком пореклом је из Кине, где га зову „Лав бога Фу". У Европи га зову „пекинезер".

Испод њега је одличан ловачки пас ирски сетер, којег има у свим земљама где се лови ниска дивљач.

Десно до њега је велики пас са шиљатом њушком руски хрт „барзој" са којим су се некада у руским степама ловили вукови.

Ниски чупави пас изнад „барзоја" има чудно име: чоу-чоу. То је пас североисточног Сибира, где се употребљава за вучу санки. Овај пас има непогрешиво чуло оријентације. Интересантно је и то да пси ове расе имају тамноплав језик.

Крајњи пас нежне конструкције је италијански хртић. То је луксузни пас.

Први у трећем реду је пас црне боје доберман, представник расе која није старија више од 80 година. То је паметан пас који се лако може дресирати.

Даље десно пас црно-беле боје са свиленом длаком зове се кокер-шпанијел. Домовина му је Велика Британија, али се он проширио по целом свету. Одличан је ловачки пас, апортер који без размишљања иде у воду да донесе дивљач коју је одстрелио његов господар.

Даље десно, нешто ниже од њега, је пас са дугачким ногама, ненадмашан ловачки пас познат под именом поентер. Цене га ловци широм света.

Према њему гледа пас кратке њушке кога зову боксер. Он је симбол снаге и неукротиве одважности. Тешко ономе ко би напао његовог господара!

Мали пас са четвртастом дугачком њушком иза руског хрта зове се ердал-теријер. Употребљава се у лову, а у последње време и у полицији и војсци.

Десно до њега је пас коме се од длака не види њушка. То је француски овчар по имену „Берже д Бри".

Први пас у четвртом реду више личи на играчку него на правог булдога. Па ипак је то прави француски булдог, пас веселе нарави за разлику од осталих својих сродника.

Пас који седи до њега је помоћник швајцарских пастира на бачијама у Алпима. Зове се „бернерски бачијар". Одличан је чувар.

До њега десно је швајцарски гонич, пас за ниски лов.

Пас беле боје је припадник велике расе која носи име „шпиц". Утврђено је да је он био уз човека још у камено доба. То је ведар, живахан пас, неповерљив према непознатима, али врло привржен својим господарима.

Црни велики пас сасвим десно је њуфаундландац, који не преза да скочи у воду за човеком који се дави да би га спасао. Иако својим изгледом улива респект, он воли да се игра са децом.

Први пас у доњем реду је дугодлаки јазавчар, до њега је дугачки црни краткодлаки јазавчар. То су ловачки пси-јамари, који се не плаше да се завуку у рупу дубоко под земљом и да ступе у опасну борбу са јазавцем или којом сличном животињом.

Нешто мало већи од јазавчара је силхем-теријер, један од представника многобројне расе теријера.

До њега је пас са карактеристичном њушком. То је енглески булдог, који је постао и национални пас у Енглеској. Његови преци храбро су нападали медведе, када би у лову на ове џинове ловац дошао у опасност. Сада више за то немају прилике, па су постали мање-више луксузни пси.

Два пса која следе типични су представници расе теријера. Бели је дугодлаки фокстеријер, врло оштар и агресиван пас за лов. Црни је средњи шнауцер.

Бели псић до њих је луксузно кученце, са дугом свиленом длаком. Зову га малтезер.

Последњи „униформисани" пас је општепозната пудлица. Може се научити да изводи разне вештине, а опет је веран и привржен пас, а уз то увек ведар и забаван.

Трагом предака

Амерички председник Абрахам Линколн, који је пре сто година прогласио укидање ропства због чега је дошло до сецесионистичког рата између америчког Севера и Југа, био је и физички „велик" човек. Према опису његових савременика имао је дуго мршаво тело, упадљиво дугачке руке и ноге... Тога се сетио калифорнијски лекар др Харолд Шварц, позван да лечи једног дечака исте телесне грађе. Дете болује — његова мајка и сестра такође — од наследне болести мишићног ткива познате као „Марфанов синдром" који изазива претерано рашћење костију. У људи са том болешћу несразмерно су дуге ноге, руке и прсти, а облик главе и лица им је упадљиво дугуљаст.

Др Шварц испитивао је генеалогију дечака и међу његовим прецима девет генерација уназад пронашао Мордекаја Линколна, председниковог чукундеду. Према томе и необична телесна грађа Абрахама Линколна могла би се по свој прилици приписати овој, у оно време лекарима непознатој наследној болести.

РАДИ ШТЕДЊЕ У ВРЕМЕНУ

Медицинско особље у једној америчкој болници ради уштеде у времену креће се дугачким ходницима скутерима на батерије. То је у ствари нека врста електричног тротинета на којем се вози стојећи.

Уређује Паја Патак

ВОЛЕО БИ ДА ЗНА

Паја и Шиља пошли на излет сваки својим колима. Испред црвеног светла Шиља нагло кочећи удари Пајина кола. Паја сав бесан излете из кола и рече му:

— Волео бих да знам како заустављаш кола кад ја нисам испред тебе.

Љубазан позив

— Заиста ти је лепа ова пољска кућа — каже Пата Белки — само у башти немаш ниједног дрвета.

— Баш смо их ових дана посадили, надам се да ће прилично порасти кад идући пут будеш дошла — заједљиво јој одговори Белка.

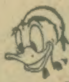

МОРАЋЕ ДА ИДЕ И СУТРА

Влају који је први пут био у школи по повратку ујак испитује:

— Да ли си шта научио у школи?

— Ништа нарочито и због тога ћу морати да идем и сутра.

Правилно схватио

Паја Патак убеђује своје сестриће да треба да уче:

— Оно што сад будете научили нико вам неће моћи да одузме.

— Тако је, ујка Пајо, каже Раја — али нико неће моћи да нам узме ни оно што не будемо научили.

ПРЕРИЈА

ПО РОМАНУ Ф. КУПЕРА

РИКА ЈЕЛЕНА

СВАКЕ године у јесен, у септембру и октобру, одјекују наше равничарске мочварне шуме од мукле рике јелена, која се чује и на километре далеко. Њоме одрасли јелени мужјаци, који су се до тад скривали у највећим гуштарама, пуни праисконске снаге изазивају на мегдан друге мужјаке да одмере са њима снагу и виде коме ће припасти женке — кошуте. Изазивач не чека дуго на одговор. Са свих страна јављају се супарници спремни да прихвате борбу. Кад се два противника сретну, појуре бесно један на другог са спуштеним роговима. Долази до жестоког судара. Одмеравање снага, од којег одјекује шума, може да траје сатима све док један од бораца не попусти. Постиђен он мора да напусти борилиште а кошуте које су из прикрајка посматрале борбу, припадну победнику.

Али, не прође свака борба јелена без крви. Многи од њих задобије тежак убод, поготово ако се међу борцима нађе јелен-шилаш, чији су рогови дуги, танки и оштри као шило, а немају парожака. Исто тако дешава се да се јеленски рогови сплету тако да борци више не могу да се раставе. Тада их обојицу чека неминовна смрт од изнурености.

Јелени обично ричу увече и изјутра, а кад има месечине и ноћу. Та рика је стравична. И искусни ловци морају признати да није ни најмање пријатно кад се одједном зачује рика јелена. Јер он је тада опасан и за људе. Такву борбу као и рику најбоље је посматрати и слушати са високе чеке.

За ловце је јеленска рика јединствен догађај. У то време они имају прилике да одстреле јелена којег желе а гранати јеленски рогови су трофеј који жели сваки ловац. Због тих трофеја долазе у нашу земљу и многи страни ловци туристи, који не жале пара да до њих дођу. А роговље наших јелена познато је као најбоље у свету. Још и данас држи првенство света роговље јелена одстрељеног у шуми Казук, у Бачкој, које је на Светској ловачкој изложби у Дизелдорфу 1954. године добило прву награду. Роговље јелена-капиталца, како се зову јаки јелени, може да буде тешко дванаест и више килограма. Оно је широко и гранато, са много парожака. По њима се и оцењује јелен: ако на сваком рогу има пет парожака, онда се зове десетарац, ако има шест — дванаестерац и тако до 22 парошка.

После рике, у току неколико месеци јелену отпадну рогови да би му до идуће рике опет порасли лепши, већи и јачи. Разуме се, до одређеног броја година. Са старошћу роговље јелена постаје све слабије, па му се деси оно што је по закону природе неминовно: да га победе млађи и јачи. Јелен који је у опадању осуђен је на одстрел.

Јелени се лове на разне начине: шуњањем, прилажењем у колима итд. Али, најузбудљивији је свакако лов јелена ваბљењем. Ловац, добро покривен, имитира глас јелена изазивача помоћу посебног вабила. Некада је то био воловски рог, велика морска шкољка па и „цилиндер" петролејске лампе. Данас се та вабила-трубе израђују од вештачких маса, а саму рику ловац увежба помоћу грамофонске плоче, на којој је снимљена рика правог јелена. Вешт ловац може ваბљењем да примами јелена себи у непосредну близину, пазећи наравно да при томе јелен иде против ветра, јер би у противном случају својим осетљивим њухом осетио ловца и открио превару.

Иначе, јелен је крупна дивљач величине доброг бика. Може да достигне тежину од 250 и више килограма. То је права „висока" дивљач и украс наших шума.

ФЛАУТА ИЗ КАМЕНОГ ДОБА

Археолошке ископине историјског места „Чернаја гора" — насеља првобитних ловаца и рибара које је постојало пре 4.500 година, у околини данашњег села Комина у Рјазанској области, донеле су научницима ретке налазе.

Међу 5.000 нађених предмета има израђевина од камена и глине, бодежа од кости, харпуна, врхова за стреле, па чак и бумеранг.

Особито ретки предмети су три флауте. Оне су израђене од цевастих костију животиња и имају четири рупице за свирање.

Ове флауте заинтересовале су истраживаче лењинградског музеја музичких инструмената. Стручњаци истичу необичну ширину тонске скале и тачност њених интервала.

Флауте су сачуване тако добро да се на њима може и данас свирати.

— Већ тридесет година проучавам музичке инструменте, али овако старе још нисам видео, изјавио је историчар уметности Х. Вертхер. Ове флауте могу се сматрати као обрасци инструмената који су сада уобичајени.

ЈЕДИНА ПРИЛИКА

— Војкане, стави руку пред уста док зеваш.

— Али, драга, па то ми је једина прилика да код куће отворим уста.

КАКО ЗОЉА ЛОВИ

Зоља пипком додирује кору дрвета и облеће га нервозно. Одједном застане, окрене се: открила је право место. Из задњег дела тела избаци „стрелу“ и забоде је у дрво. Сигурно. Погодила је црвића који је ту остављен да би се учаурио. Своју стрелу зоља не одапиње насумце. Од дванаестак нервних центара који су као лествице од танане нити провучени кроз његово тело, она погоди тачно онај који му помаже у ходу: црв остане жив али парализован.

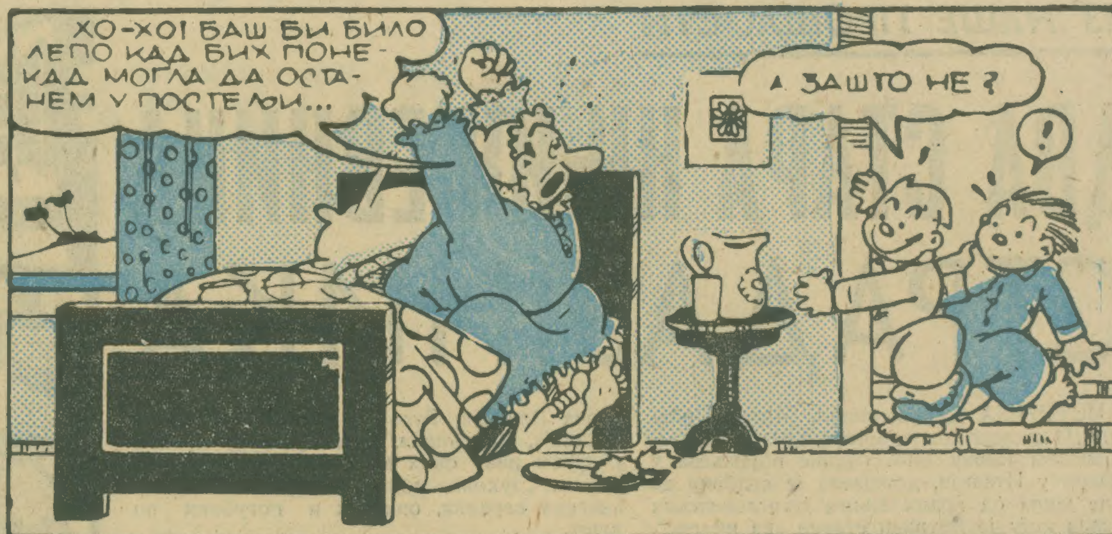
Планете се крећу по реду вожње

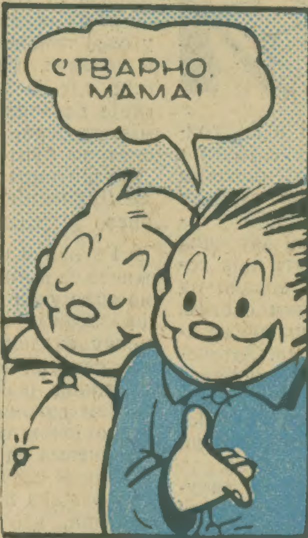
Млади грузијски астрофизичар Ролан Киладзе изнео је нову хипотезу о кретању планета. Он сматра да је свака планета добила своје ротационо кретање још у ембрионалном стадијуму када се налазила под снажним ударцима роја честица које је сусретала на свом путу.

До данас је било познато да брзина окретања планете (дужина дана и ноћи) зависи од њене масе и удаљености од Сунца. Математички та зависност није била објашњена. Недостајала је такође и одговарајућа формула. Ролан Киладзе извео је универзалну формулу на основу које може да се предвиди дужина дана и ноћи (тј. ротација) и најудаљенијих планета.

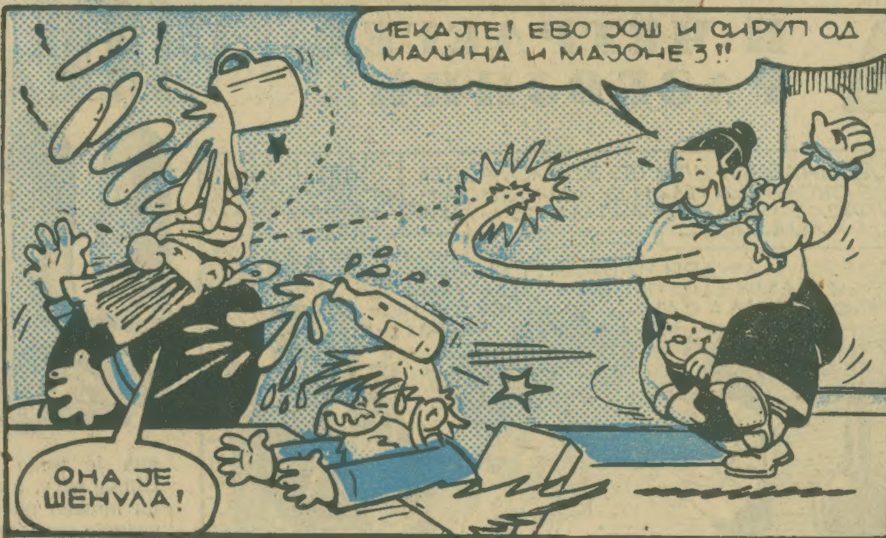

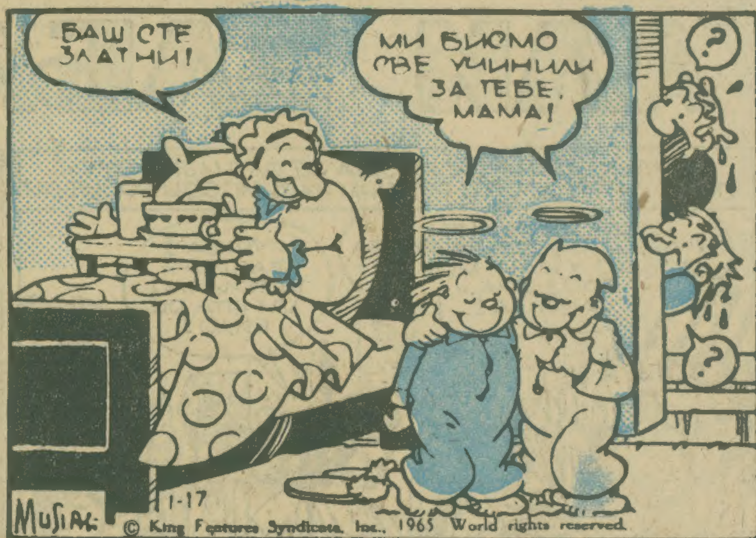

Џ. Б. БОРТ

МАЈСТОР ЈЕ БИО У ПРАВУ

ПРОШЛО је од тада већ много година. Путујући пешице из места у место дошао сам у један градић горе на северу. Ту сам наишао на једну пристојну механичарску радњу.

Представио сам се и рекао:

— Чујте, мајсторе, имате ли можда посла за једног путујућег калфу који би да заради мало новца за пут. Ниједан посао неће ми бити тежак.

Мајстор није био богзна како одушевљен.

— Нисам заиста више хтео да примам путујуће помоћнике. Са таквим људима човек увек доживи неко непријатно изненађење. Знате ли ви нешто уопште?

Рекох поносито:

— Допустите да урадим нешто за пробу.

То је помогло. Мајстор ме одведе у своју радионицу и показа на сто прекривен свакојаким деловима.

— Ово треба да буде готово до сутра у јутру. Имао сам хитније поруџбине, а обећао сам господину Фергусону да ћу му то урадити до сутра ујутру, само не знам . ,. .

Видех своју велику шансу.

— Ниједну реч више, мајсторе — рекох. То је баш оно што желим. Ако бих морао да радим и целе ноћи — част је у питању — до сутра ујутру поруџбина ће бити извршена.

Задовољан, мајстор је изишао и оставио ме самог. Сместа се дадох на посао. Све је лежало испретурано: завртњи, жице, шипке... Понекад сам већ почео да очајавам — да ли ћу успети? Тек пред јутро — био сам ипак готов.

У часу кад је радња отворена, мајстор дође са једним дебелим човеком, господином Фергусоном.

— Но? — упиташе ме.

Испуњен поносом одговорих:

— Изволите, готов сам. Ево апарата. Учинио сам све што сам могао. На сваки начин мораће се ускоро уметнути нова мембрана, тонови нису најбољи. На ултракратким таласима звук је јасан, али је пријем на средњим таласима дању јако испрекидан... Покушао сам све, али...

Прекидоше ме вичући:

— Идиоте, шта сте ви то урадили?

— Шта сам урадио? — промуцах сметено — па оправио сам ваш радио-апарат.

— Радио? — грмео је мајстор. — Какав радио? Човече, то је била канцеларијска писаћа машина, требало ју је само очистити.

— А тако — рекох. — Због тога је дакле пријем на средњим таласима тако нејасан. Никакво чудо, дабоме...

Шећер пре вожње

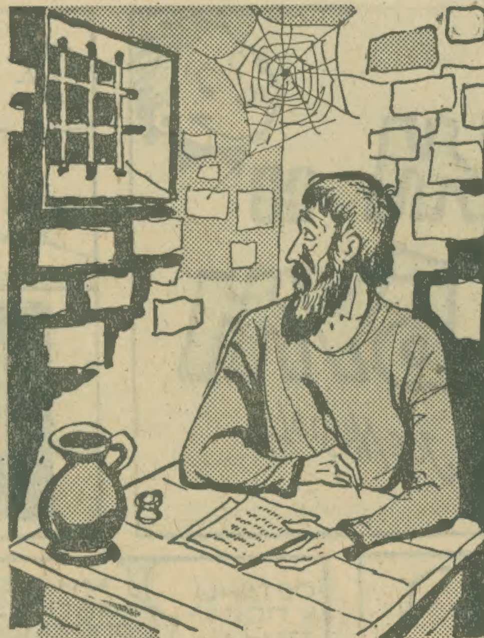
Један британски лекар препоручује возачима да никад не узимају волан гладни, нарочито ако нису пре тога појели шећер. Количина шећера у крви мања од нормалне један је од најчешћих узрока непажње за воланом.

Невероватно...

Невероватно, али кад о томе пише „Британски медицински часопис“ да поверујемо: семе парадајза проклијало је и биљка почела да се развија у устима једне жене у Барнхем Меркету у енглеској грофовији Норфолк. Жалила се да јој врх носа постаје све неосетљивији. Тумор — гласила је првобитна дијагноза лекара, а приликом операције видело се да је то у ствари било семе парадајза које се зарило у непца пацијенткиње и почело да клија.

ИЗ НАШЕ ПРОШЛОСТИ

ДВА СТАРА КЊИЖЕВНИКА СТРАДАЛНИКА

ИСТОРИЈА Дубровчанина Мавра Орбинија „О словинском царству“, која је на италијанском језику 1601. године објављена у Пезару у Италији, доживела је судбину да буде једна од првих књига југословенских писаца коју је Ватикан ставио „на индекс“, то јест у списак строго забрањених књига за све вернике римске цркве. Речено је да писац ове историје сувише узноси словенске владаре и народе православне вере и њихова дела, шизматике, отпаднике од римског папе. Током времена на индексу забрањених књига нашли су се безбројни напредни писци и мислиоци. Тако се Мавро Орбини нашао у друштву највећих филозофа и књижевника, поред Волтера, Русоа и Бокача, па потом Галилеја, Коперника. Један је међу првима у дугом низу оних које је проказао Ватикан као „духовно-моралне кваритеље“ хришћанских верника, опасних и погубних по душу.

Међутим, Мавро Орбини био је само „прокажени“ писац и свој живот завршио је мирно. Много је тежа и трагичнија судбина била двојице хрватских књижевника Приморраца које су прогониле и туђинске државне власти: Млетачка Република и Аустрија, означујући њихово родољубље као бунтовништво и велеиздају.

У своје време наши људи, који су живели под Млетачком Републиком и Аустријом — две тамнице помињали су с језом и ужасом: државну тамницу „под оловним крововима“ у Венецији и мрачну тврђаву Шпилберг над чешким градом Брном у Аустрији. У њима су најчешће били заточени политички кривци, осуђени на дуги низ година робије, с тиме да буду изоловани од сваког могућег додира са спољним светом. Изнемогли, душевно сатрти, и пуштени из ових тамница, они су убрзо умирали. Заточенике у тамници „испод оловних кровова“ које је у њој затекла смрт, ушивали су у вреће и на одређеним местима бацали у Јадранско море; у Шпилбергу су сахрањивани у безимено гробље без хумки и ознака.

Филип Грабовац био је католички калуђер, фрањевац, из Врлике у Далматинској Загори, и као војни свештеник службовао је међу хрватским војницима који су служили у војсци Млетачке Републике. Писао је углавном морално-побожне стихове, али увидевши јад и невољу свог далматинског народа, сиротиње по забаченим загорским селима и одрођивање оних који су се погосподили па тако и одметнули од свог припростог народа, Грабовац је почео да пише и родољубиве песме. Те су песме најпре указивале на оне наше људе који „проходе Италију, учине се Талијанаши тер говоре „Ми нијесмо наши“. Међутим, његове су песме попримале све више политички карактер у којима је истицана зла судбина Далмације, и још тежа њеног народа, који једне мајке дете, па иако говори „илирски, словински и хрватски — то један све језик, премда су три имена“. И као што је Захарије Орфелин двадесетак година касније у „Плачу Сербије“ дубоко родољубиво изнео њену горку судбину, то је исто учинио и Филип Грабовац над својом Далмацијом — „Камо твоја стара сила, каква јеси прије била? Невирници сад те газе, што си била то не пазе...“ Грабовчеви стихови о тужној судбини Далмације и њеног народа подсећају на оне Захарија Орфелина. А то није ни чудно, јер два родољубива човека, немоћна, туже над судбином своје домовине, један Далмације „земље хрватске“, а други поробљене Србије.

Филип Грабовац достављен је властима Млетачке Републике као бунтовник, те је одмах после објављивања своје књиге „Цвит разговора народа и језика илиричнога алити рвацкога“ (Млеци 1747.) ухапшен и спроведен у Млетке. Окован у тешке окове, као нај тежи злочинац, после инквизиторског испитивања и мучења бачен је у злогласну тамницу „под оловним крововима“ преко „Моста уздисаја“, којим кад се прошло напуштена је свака нада за повратак. Тамничке ћелије биле су смештене у најгорњим спратовима који су били покривени оловним плочама, а кад би се ове лети загрејале, сужњи, којима су шкрто давали воду за пиће, умирали су од страшне жеђи и усијаности, а зими од студени. Филип Грабовац провео је у овој тамници извесно време па је, измучен и напаћен, пуштен и превезен у један манастир где је ускоро и умро (1749.), трајући своје последње дане под строгим надзором манастирског старешине, јер је све до смрти сматран бунтовником и тешким злочинцем. „И тако умре брат Филип син несретне земље Далмације и њеног бедног народа“ — записао је један његов калуђерски сабрат.

Готово у исто време сличну судбину доживео је и Матеша Кухачевић Сењанин, иначе врло учен човек, који је поред гимназије, филозофију и права завршио и војно-техничку академију у Бечу. Кухачевић је, поред осталих послова које је вршио, био и заповедник једне сењске ратне галије, а са својим граничарима, с којима је ратовао у аустријском наследном рату, крварио је на бојиштима од Елзаса до Чешке. Године 1764. у личком селу Брињу избила је буна против самовлашћа немачких официра. Матеша Кухачевић, као посланик свог родног града Сења у царскоме Бечу, смело и отворено у једном латинском спису устао је у одбрану брињских сељака-граничара и њихових права. Село Бриње је због буне тешко кажњено, а Кухачевић оптужен као њен подстрекач. Ухапшен је у Бечу, иако је био посланик, те је у тешким оковима спроведен у Карловац, где је неколико година био у истражном затвору, заточен у мемљивим казаматима над реком Кораном, — „у рупи, где му је влага изјела и тело и кости“. Војни суд осудио га је на доживотну тамницу у Шпилбергу, — „да нигде никога не сме да види, ни с киме да говори, сунца ни месеца да не види.“ Кад је био осуђен на доживотну робију, Кухачевић је имао око педесет година. Што у Шпилбергу, а потом у Грацу, он је у тамници провео преко двадесет година. Из ње је изашао као седамдесет петогодишњи старац, године 1772., али је одмах и умро не угледавши свој Сењ и плаво Јадранско море по којем је пловио на својим галијама.

Па ипак, Кухачевић се и у тамници бавио књижевним радом и написао је низ дирљивих и родољубивих стихова, посвећених своме народу и граду Сењу. Као и Грабовац и он је указивао на стару славу и права свог завичаја и на тегобе у којима живи његов хрватски приморски народ.

За време дугогодишњег тамновања Кухачевић је и после свих патња које је проживео сачувао ведрину духа — „У његве се потом бацих сасвим у руке, пих чашу самоће през икакве муке“.

У шпилбершкој тамници за Матешу Кухачевића била је једина разонода писање стихова, у којима је износио своја расположења и потврђивао своје родољубље.

Почетком прошлога века у Шпилбергу провео је дуги низ година и један славни италијански заточеник, песник Силвио Пелико, који је у њој написао и своје чувене записе „Моја тамновања“, можда најславнија те врсте у светској књижевности. И Матеша Кухачевић у стиховима је исказао много од онога што је Пелико изразио у прози. Ни Грабовац ни Кухачевић нису били велики књижевници, чак и сасвим осредњи, али је њихово хрватско родољубље велико и изузетно племенито и борбено. А то су обојица потврдили својим личним и самопрегорним примером.

ДОСКОЧИО ПСИМА

Лајање паса ноћу дуго је реметило сан Циријус Такеру из Њупорта у Калифорнији. Размишљао је како да их умири и — досетио се. Поред своје постеље поставио је шалтер и електричним гајтаном спојио га са трубом на свом аутомобилу који је увек стајао испред куће. Кад год би пси залајали, он би притиснуо дугме на шалтеру и... одјекнула би труба, а пси умукли. Такер је био задовољан својим изумом, али не и његови суседи: тужили су га суду због ноћног узнемиравања.

УМЕСТО МЕРДЕВИНА

Једно британско предузеће произвело је специјалне мердевине-степенице које су назване „екалифт“. Уместо да се човек, који жели да дохвати неки предмет са високе полице, пење уз мердевине, сада је потребно само да стане на један степеник, притисне дугме и степеник се пење на ону висину која је потребна. Човек може да се екалифтом попне на висину од око шест метара изнад пода.

АЛИ БАБА И ЧЕТРДЕСЕТ РАЗБОЈНИКА

Ђ. ЛОБАЧЕВ

ТАЈАНСТВЕНА ПЕЋИНА

ПИТАЊА:

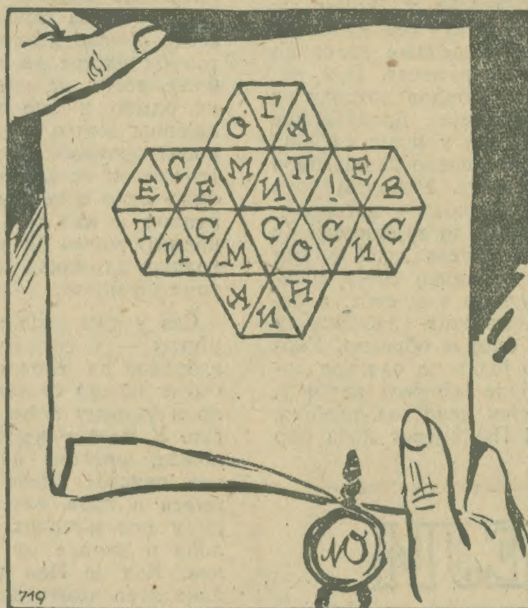
15. Шта пише у гусаревом писму?

16. Шта представља монограм на печату и на унутарњој страни поклопца?

СИТНЕ ВЕСТИ

У Норвешкој је оборен један галеб који је имао на нози прстен са датумом — 21. фебруар 1905.

*

Саобраћајни прописи у Шведској предвиђају за аутомобилисте казне сразмерне њиховим приходима: за мање грешке једночасовна плата, а за озбиљније прекршаје плата од неколико дана.

*

Телевизор који се може носити у руци појавио се у Америци. Има и брисач стакла за случај кише.

ШАХОВСКИ АЛМАНАХ

Минијатура на првенству државе

Отворено првенство САД окупља преко стотину шахиста различите снаге и титуле. Онда је разумљиво што се у том шаховском друштву нађу и почетници. Њихове партије заслужују пажњу једино ако су трајале неколико потеза и служе као пример — како се не сме играти шах. Једна од таквих партија, одиграна 1959. године између Менсфилда и Трикса трајала је само 3 потеза. Менсфилд је однео победу за коју је судија турнира рекао: — Замислите само, и ово се десило у двадесетом веку!.

Шампион Мар дел Плате

Историја међународних турнира у Мар дел Плати нераздвојно је везана за име велемајстора Мигуела Најдорфа. Од 1941. године Најдорф је играо равно 17 пута и за то време однео 10 првих награда. Шест победа су биле постигнуте једна за другом од 1942. до 1947. године. Завршетак овогодишњег 26. турнира у Мар дел Плати Најдорф је прославио двоструко: освојио је прво место и навршио 55 година живота.

Три изјаве на исту тему

Обично се сматра да је за велемајсторе незаборавна она партија коју су добили. Да то није увек случај сведоче нам изјаве које су о томе дала тројица познатих играча.

ВАСИЛИЈ СМИСЛОВ: „Никада нећу заборавити своју последњу партију у мечу са Ботвиником када сам ја постао првак света". То је била 22. партија меча из 1957. године која се завршила ремијем.

ДАВИД БРОНШТАЈН: „Никада нећу заборавити партију против Кардоса на међузонском турниру у Порторожу 1958. године. Ја сам изгубио, и врата за улаз на турнир кандидата затворила су се испред мене".

АРТУР ПОМАР: „То је било у добрим старим временима. Имао сам 12 година када сам 1943. године постигао реми са Аљехином. Ту партију никад нећу заборавити".

Рекордер дописног шаха

Град Смилтене у Летонској ССР познат је широм Европе захваљујући шаху. Мајсторски кандидат Гунар Приедитис свакодневно прима дописнице од многих партнера са шаховским симболима који означавају одиграни потез. Играјући годинама дописне партије Приедитис је скупио богату колекцију марака, па је постао и филателиста. Моментално он држи један необичан рекорд — игра једновремено око 60 партија.

Прваци без пораза

На овогодишњем такмичењу за куп Кларе Бенедикт учествовале су екипе Швајцарске, Шпаније, Холандије, Западне Немачке, Енглеске и Аустрије. Убедљиву победу је однела екипа Западне Немачке у саставу: Унцикер, Дарга, Шмид, Пфлегер и Хехт. Она је освојила прво место са 15,5 поена од 20 могућих без пораза не само ни у једном мечу, већ ни у једној партији!

Догодило се на дописном турниру

Финале Шестог првенства СССР у дописном шаху трајало је 21 месец. За то време одигране су 153 партије од којих су бели добили 54, црни 37, док су се 62 партије завршиле без одлуке. Занимљиво је да су четири играча у укупно шест партија прекорачили дозвољено време за размишљање — и изгубили контумацијом. Својеврстан превид десио се у партији Миљутин — Баник. Бели је отворио игру ходом пешака испред краља за два поља, а црни, који се бранио Сицилијанском одбраном, послао му је потез ц7-е5. Миљутин је тај потез примио и записао га као ц7-ц5. Партија је трајала само четири потеза — колико је белом требало, да због учињене грешке у читању, изгуби и фигуру и партију.

ПЛАСТИКА ПРОТИВ ЕРОЗИЈЕ

Спајајући лепо са корисним Енглези су заштитили своје плаже на југу земље вештачким алгама начињеним од пластичне масе. Ове алге су исто тако ефикасне као и природне јер ублажавају ударе таласа и спречавају ерозију.

Пре Енглеза Данци су испробали ове пластичне алге и помоћу њих успели да за 18 месеци добију песак дебео и до једног метра.

АНЕГДОТЕ СА 64 ПОЉА

За потез бржи

На једној симултаној продукцији велемајстора Аљехина у Аргентини десио се занимљив случај. У току игре темпераментни партнер радосно је узвикнуо: — Маестро, објављујем вам мат у три потеза! — Не узбуђујте се, — осмехнуо се првак света.

— Матираћу вас у два потеза!

Најлепши потез

Велемајстор др Милан Видмар играо је на једном турниру са Капабланком. Партија је била одложена у добивеном положају за славног Кубанца. Када је Видмар записао потез и ставио формуларе у коверат, Капабланка га је запитао да ли стварно он мисли да игра наставак партије. Видмар му је одговорио да ће да изврши анализу прекинуте партије, па ће затим донети одлуку.

Видмар је пошао на наставак партије с уверењем да је даља игра узалудна. Очекивао је Капабланку да званично преда партију. Минути су пролазили а његов партнер није се појављивао. Време одређено за наставак игре готово је истекло и судија се спремао да запише Капабланки губитак партије.

Видмар је одједном приметио да га само десетак секунди дели од победе. Заставица на Капабланкином сату била је савезник позиције коју је он интимно признао за изгубљену. У таквој ситуацији он је без колебања пришао табли и у знак предаје оборио краља.

Енглеска штампа означила је гест Видмара као ферплеј, дајући му епитет најлепшег који је икада у таквој позицији учињен на шаховској табли.

Реми на препад

Једном за време симултане продукције велемајстора др Емануела Ласкера десио се овај случај. Један од његових партнера био је у тотално изгубљеној позицији. Уместо предаје, он је када је Ласкер пришао његовом столу, неочекивано рекао:

— Предлажем вам реми, докторе!

Неочекивани предлог толико је збунио Ласкера, да га је он прихватио.

У овој рубрици дописиваћемо се с нашим читаоцима, давати извесна обавештења и одговоре, примати сугестије и тако даље

Наши разговори

У нашем листу стално објављујемо разне ратне доживљаје, фантастичну причу, написе о нашој прошлости, разне ситне занимљивости, забавне вести, загонетке у сликама, анегдоте и многе друге ствари за које сматрамо да ће корисно послужити нашим читаоцима. При том понекад и погрешимо, али трудимо се да тога буде што мање. Драго нам је кад нас неко упозори на погрешку и тиме подстакне да обратимо више пажње на оно што објављујемо.

Интересује нас шта би сада, на почетку школске године, требало објављивати. Свакако, ми се као лист не можемо претворити у уџбеник, али разним написима можемо попунити понекад празнину у уџбенику, помоћи да се прошири градиво и тако даље. Све корисне и могуће предлоге ми ћемо гледати да остваримо.

*

Погрешили смо што смо у анегдоти „Расејани Њутн" навели да је он имао жену. Није тачно. Исак Њутн је поживео 84 године и целог живота остао је нежења. Један од његових биографа каже: „Заволео је госпођицу Стореј... Брак је био у изгледу... Али, према средњовековној традицији, чланови колеџа требало је да остану нежење... До краја живота он је одржавао пријатељске односе са својом познаницом из младости и често је свраћао у дом госпође Винцент раније госпођице Стореј, која је доживела 82 године."

*

Погрешили смо и у задатку „Страсни пушачи". Он је потпуно нетачан. И поред највеће пажње то нам се омакло.

*

Неки нам шаљу песмице и приче, деца већином, али не често. Овим напомињемо свима да ми прилоге те врсте не објављујемо па молимо да нам се те ствари не шаљу.

*

Исто тако поново молимо све оне који нам шаљу цртеже на конкурс да то више не чине. Ми смо давно закључили конкурс. Слике које објављујемо су из огромног лагера који смо примили приликом расписивања конкурса. Молили смо неколико пута да нам се не шаљу више слике, али узалуд, зато сада поново напомињемо да се то више не чини јер их не узимамо у обзир и бацамо у кош.

О КОРЗИКАНЦИМА

Репортер једног листа интервјуише корзиканског сељака:

— Од којег воћа имате највише користи?

— Од кестенова.

— Како то?

— Лепо. Кад дође време за брање ми испод дрвећа ставимо простирке, ветар дува, кестенови опадну, а ми онда само покупимо простирке.

— А шта радите кад нема ветра?

— Е, онда то буде лоша година.

*

Један корзикански путар иде поред друма и плеви коров. Онда се изненада нагло окрену и ногом бесно згњечи једног пужа. Један пролазник који је то посматрао обрати се путару:

— Како те није срамота да газиш недужног пужића?

— Ђавола недужног, цело јутро ме прати.

ПРИПИТОМЉЕНИ ОСЕЛОТ

Оселот, врста дивље мачке, тешко се и ретко припитомљава. Ова на нашој фотографији ма како изгледала крволочна, бар за сада је врло умиљата, можда зато што јој је тек седам месеци. Како каже њен сопственик Ричард Девис из Њујорка, она спава у корпи, преде и зуји као „авион".

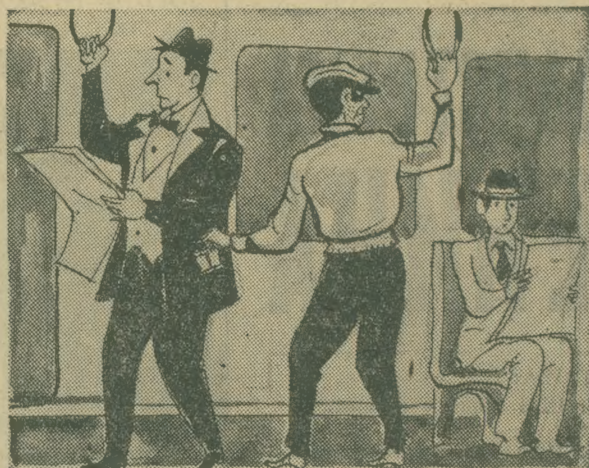
Оселот, име је добио од астечког ocelotl — врста је дивље мачке. Живи у Централној Америци, Мексику и Јужној Америци све до Патагоније.

Оселот (Felis pardalis) је омања животиња. Њено сјајно и глатко крзно је риђе боје прошарано смеђим тачкама које су често испреплетане жутим линијама тако да подсећају на шаре мермера. Каква ће бити шара и њен распоред зависи од саме дивље мачке као и области у којој живи. Младунчад имају сивкасто крзно са тачкама боје рђе. Оселот је дугачак око један и по метар, од њушке до доста кратког коврџавог репа. Ова врста дивље мачке обично живи у паровима.

СВЕ ВИШЕ КАМПОВА

Последњих година кампови постају све важнији за туризам. У Француској, на пример, у камповима је 1957. године летовало 1,700.000 особа, 1964. тај број се попео на 7,200.000. Верује се да ће 1965. број оних који летују у камповима износити осам милиона.

СРЕЋАН ЧОВЕК

За Пола Патрија се с правом може рећи да је малерозан човек. Од најранијег детињства пратили су га разноразни „баксузи". Кад би му се десило да падне увек би се ту нашло неко парче стакла да се забоде у његово колено; ако би му из руке испао сендвич, на земљу би увек пао део намазан бутером. Ако би једно дете гађало друго, он би се увек „случајно" нашао ту и добио ударац. Ни кад је пошао у школу није био боље среће: увек је седео на најгорем месту— и увек био прехлађен. Професор би га прозивао управо онда кад не би научио лекцију. Ни у љубави није боље пролазио: сваку девојку која би му се свидела, неко би му преотео.

Већ навикао на те невоље Пол Патри се помирио да води једнолик и оскудан живот чиновника-нежење. Али, ни у служби није имао више среће: увек се налазио на последњем месту кад би се давала одсуства и премије и на првом ако би долазило до отпуштања.

Само све то није сметало Полу Патрију да остане частан и поштен човек, нарочито у односу на своју околину. Можда ће догађај који ћемо сада описати показати колико је то тачно.

Предузеће у којем је Пол радио организовало је једне недеље излет до оближњег места. При повратку Полови другови из канцеларије предложише да сврате у једну кафану. Уз пиће повео се разговор о лутрији. Поводом тога двојица колега наговорише Пола да заједнички купе три дела лоза с тим што ће свако своју срећку чувати код себе, а остала двојица забележити њен број и обратно. Уколико један од ова три лоза буде извукао премију, додатак деле сва тројица. Број Патријевог лоза био је 69.207 серија I. Онога момента кад га је стављао у новчаник у њему се родила нада што не би баш он добио премију. Тада би једном за свагда престале његове невоље. Могао би најпре да изабере боље место, да оде негде на одмор и оно што је највише желео — да обнови гардеробу. Јер и он је као и остале нежење имао муке с вешом и чарапама а кад би добио премију могао би да купи толико да никад више о томе не мисли.

Сав у тим мислима Пол ујутру — у понедељак — заборави да је радни дан, обуче једино свечано одело и у њему пође на посао. У метроу неки крадљивац, мислећи да власник оваквог одела мора имати и пара, завуче руку у џеп његових панталона и украде му новчаник. Кад је Пол у току дана хтео нешто да плати и машио се руком за новчаник, видео је да му га нема. Пола обузе очајање. Целу ноћ ока није могао да склопи и ујутру, са трачком наде оде да се пожали правном саветнику у предузећу у коме је био запослен. На жалост ни овај није могао да га утеши. У случају да његов број извуче премију, Пол би морао да надокнади новац осталој двојици, у противном био би проглашен за утајивача. Нико не би поверовао да му је нов чаник стварно украден. Због тога му је правник саветовао да одмах оде у комесаријат и пријави крађу новчаника.

Пол је почео да очајава. Три дана и три ноћи једина мисао му је била лоз — односно премија. Шта да ради, од кога да позајми ако његов број извуче. Не само што ће морати да надокнади новац и бити осумњичен већ ће га свакако као утајивача отпустити и с овог места. Како није јео готово ништа ослабео је три килограма. Вероватно ни он сам не зна како је дочекао четвртак ујутру кад су се у новинама појављивали резултати. Срце му је ударало као лудо док је читао цифре. На крају сав изнемогао, али задовољан он констатова да његов број није ништа извукао. Пресрећан оде у канцеларију и с врата довикну колегама у соби:

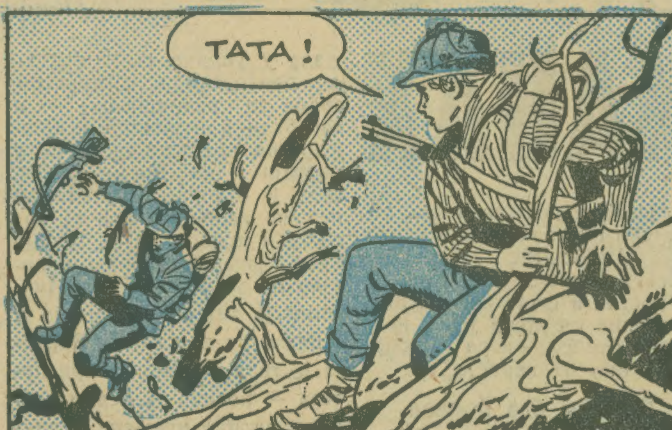
— Данас ја частим шампањац!

— Шта, — повикаше зачуђене колеге — добили сте премију?

— Ма не, нисам, управо супротно. Али први пут у животу догодило се да сам имао среће.

WALT DISNEY ЛУДИ КЕЛОВЕЈИ

СИТНЕ ВЕСТИ

Нов шампион у стрижењу мерино оваца постао је Аустралијанац Бријан О' Махони који је за 7.48 часова остригао 329 оваца.

*

Ускоро ће по совјетским рекама пловити „зграде" са три спрата. У њима ће становати особље запослено у хидроцентралама.

РУЧНИ ЏУБОКС

На једној изложби у Енглеској приказан је јединствен ручни џубокс који на притисак дугмета одабира и одсвира једну од 40 плоча. У року од неколико секунди преграда са плочама може се заменити другом која такође има 40 плоча. Овај џубокс може да пружи пријатну забаву целих осам часова свирајући нон-стоп плоче чији је пречник 18 сантиметара. Дијамантска игла се аутоматски чисти за време свирања, а кад је и последња плоча одсвирана, џубокс се аутоматски искључује.

Само у Америци

Antilocapra amerikana с пуно достојанства посматра своје царство дивљине и стадо које се напаса испод ње у долини.

Antilocapra је опште име једне врсте антилопа која живи само у Америци. Разликује се од осталих врста антилопа по томе што оба пола имају рогове.

Antilocapra amerikana данас живи још само у горњем току реке Мисури.

Филм

КО СТОЈИ ИЗА ФИЛМСКИХ ЗВЕЗДА

ХОЛИВУДСКИ агенти, који су некад били мора за филмске режисере, сада неограничено владају и филмским глумцима.

Неколико година пред своју смрт Хемфри Богарт је рекао на једној конференцији за штампу: „Највећи број холивудских агената су простаци и незналице. Они ништа не раде. Обични су паразити и подсећају ме на птицу која лети око носорога и храни се масноћом са његовог врата“.

Ово нимало похвално мишљење о агентима-посредницима није далеко од истине. Те људе интересује само то, како да извуку десет процената и од својих клијената — филмских звезда и од филмских компанија.

Агенти модерног типа, који данас у ствари владају Холивудом, појавили су се после другог светског рата. За разлику од пословних менаџера који воде рачуна о финансијским пословима својих клијената и који се старају о реклами, ови агенти воде преговоре у име глумаца и гледају да што више извуку и за њих и, наравно, за себе.

Једна од највећих таквих агенција, агенција Вилијема Мориса, ангажовала је десетак познатих холивудских глумаца међу којима су Ширли Меклејн, Дин Мартин, Роберт Мичам и други, и њима уцењује филмске компаније које не могу директно да преговарају са глумцима о улогама и цени већ са њиховим агентима.

Колико су ти агенти јаки у Холивуду најбоље илустру је чињеница да се од око 130 филмова, колико годишње сними америчка филмска индустрија, више од две трећине сними са тим агентима као посредницима. Један од филмских радника је рекао: „Ови агенти су у ствари преузели највећи део посла самих студија који сада чекају милост од агената, т. ј. од онога што им они понуде“.

Агент је у стању да упропасти неку филмску агенцију. Најбољи је пример за то случај агента Курта Фрингза, бившег немачког професора. Он се специјализовао за филмске звезде женског рода. Његове клијенткиње су између осталих Одри Хепберн, Брижит Бардо и Елизабета Тејлор. Када се Лиз

Тејлор разболела од запаљења плућа за време снимања „Клеопатре“ у Италији, вратила се у Калифорнију на опоравак. По повратку она је захтевала од компаније Твенти Сенчери-Фокс да се снимање настави у Калифорнији а не у Италији. Разуме се компанија је била против тога, јер је то значило да треба правити нов студио.

Лиз је тада послала свог агента Фрингза да преговара. Он је рекао да повратак у Италију представља за њу животну опасност и да ће она радије одустати од даљег снимања. Била је то у ствари најобичнија уцена. Компанија која је уложила грдне милионе у овај филм није имала куд. Фрингз је на крају попустио: „Она би ризиковала да се врати у Италију ако добије још милион долара плус десет одсто од прихода филма“. То је значило милионе долара за Лиз а и за вештог агента. „Верујем да никада више нико неће довести у такву ситуацију једну компанију“, хвалио се касније Фрингз.

Свој утицај ови агенти су проширили и на телевизију. Морисова агенција, на пример, закупила је 22 часа недељно код три највеће телевизијске компаније у Америци. Она плаћа десет процената, уступајући то време другима. Један телевизијски стручњак је рекао: „Никад нико није био толико плаћен за тако безначајан посао“.

Док неке од ових великих компанија имају и преко 400 запослених службеника с агенцијама у свим већим европским центрима, дотле Џејмс Сајфер ради готово сам. Он заступа Боба Хоупа кога на пример уступа телевизији за 400.000 долара за неки краћи комад. Како је Боб Хоуп веома омиљена звезда телевизије то, свакако, његовом менаџеру посао не иде лоше.

Докле ће власт ових „паразита“ — како их је назвао Хемфри Богарт — трајати за сада је тешко рећи. Филмске компаније и телевизијске мреже покушавају да се некако удруже у борби против заједничког зла. Оне такође покушавају да ступе у директни контакт са самим звездама, али засад са мало успеха. Јер агенти су толико моћни да се чак ни највеће звезде не усуђују да се побуне против њих и почну да раде самостално. Чак се и Министарство правосуђа заинтересовало за цео случај да би се некако стало на пут овим модерним „робовласницима“. Остаје да се види колико ће у томе имати успеха.

ИЗ РИМСКЕ ПРОЗЕ

КАКО ЈЕ ЦИЦЕРОН ПРОНАШАО АРХИМЕДОВ ГРОБ

Ја сам као квестор (каже Цицерон) открио Архимедов гроб, непознат Сиракужанима, (јер су тврдили да уопште не постоји), одасвуд окружен и обрастао трњаком и гуштаром. Јер ја сам држао у памети неке шестерце за које бејах чуо да су исписани на његовом надгробном споменику; они казиваху да је на врху споменика постављена лопта са ваљком. Ја међутим, кад сам све около разгледао, јер код врата акрагантских има веома много гробова, приметио сам стубић који се није много из трњака издизао, а на коме беше облик лопте и ваљка. И Сиракужанима (а са мном су били њихови прваци) одмах сам казао да мислим да је баш то оно што сада тражим. Више њих буде пуштено са косама да то место очисте и отворе. Када је приступ био очишћен и отворен, приступимо предњој страни постоља. Угледали смо натпис са окрњеним последњим деловима стихова, готово преполовљеним. Тако би ова славна грчка варош, а некада веома учена, заборавила гроб свога јединствено умнога грађанина, да није научила од једног човека из Арпина. (Цицерон је рођен у граду Арпину у Лацији). Има ли кога од оних који има какво друговање с музама, тј. са књижевношћу и науком, ко не би волео да је овај математичар неголи онај тиранин Дионисије? Ако им испитамо начин и рад живота: дух првога хранио се неговањем и истраживањем рачуна, са уживањем умешности, а то је једина најмилија храна духова; дух другога живео је у покољу и неправдама, како у дневном тако и у ноћном страху.

»МАЛО ЧУДО ПРИРОДЕ«

Мало чудо природе открили су минхенски зоолози др J. Линсен и др И. Јандер проучавајући малог инсекта кратких крила који спада у ред стенуса и живи на површини мртвих вода. Кад му запрети опасност од воденог тркача, једне од њега знатно веће стенице грабљивице, он из задњег дела тела истисне некакав секрет који делује као хемијско средство за прање рубља; од њега се површина воде ускомеша и у њој образује мали талас на коме ова животињица одјезди брзином од 75 см у секунди — 25 пута брже него што се креће брже дугоноги гонилац. Осим тога усталасана водена површина не може да одржи тежину стенице грабљивице и она потоне.

ОКАМЕЊЕНИМ ТРАГОМ

И најзнаменитији палеонтолози истраживачи могу позавидети доктору геолошких наука С. Захарову из Таџикстана који је по окамењеном трагу успео да реконструише досад непознатог звероликог прагуштера.

Пре готово сто милиона година ова животиња лутала је обалама топлих лагуна

древног мора Тетиса, где је оставила отиске својих огромних шапа. Њих су сада геолози из Таџикстана открили на глинастим кречњацима Гисарске долине.

Анализом ових трагова и њихове старости С. Захаров је дошао до закључка да они припадају досад непознатој врсти диносауруса биљо-месождера. Дужина његовог тела достизала је два метра, а стопала 50 сантиметара.

ЗА ЦЕЛУ ГОДИНУ

Комад амбре тежак 22,5 килограма извађен је из утробе уљешуре (врсте кита) уловљене у близини антарктичке станице „Јури Долгоруки“. Оволика количина амбре ће бити довољна да подмири све потребе индустрије парфема у току једне године.

КАД НЕМАЈУ СРЕЋЕ

Два лопова недавно су покрала једну самоуслугу у граду Леонардо у Калифорнији. И док су са пленом улазили у аутомобил који је већ кретао, један од лопова је бацио на предње седиште одапету пушку, коју су били спремили за напад. Неспретно бачена пушка је окинула, пробила каросерију и забила се у једну од предњих гума. Може се замислити колико су се томе обрадовали њихови гониоци.

ПРЕРАНО СЕ ОБРАДОВАО

Председник једне општине у Канади веома се обрадовао кад је усред ноћи чуо музику и видео општинске музиканте пред својим прозором. Само, његова радост била је кратког века: музичари су дошли да га својим присуством подсете да нису добили плату већ три месеца.

За „тврде уши“

Стручњаци једне америчке компаније конструисали су специјалан апарат који може да „чује“, односно контролише рад мотора, а намењен је возачима који су мало „тврђи“ на ушима.

Апарат се састоји од звучног анализатора који региструје сваки неправилан шум у мотору. Микрофон уграђен крај мотора преноси анализатору звук и у року од пет секунди апарат показује одакле долази тај шум. Овај уређај може да се употреби и за „ослушкивање“ рада мотора авиона и хеликоптера.

Практично

У једној улици Милана постављен је специјални апарат којим пролазници могу да измере свој крвни притисак. Резултат се добија пошто се претходно у апарат убаци новац одговарајуће вредности.

ДА ЛИ РАЗЛИКУЈЕТЕ ЛИШЋЕ?

На цртежу се налази лишће разног дрвећа. Покушајте да утврдите ком дрвету припада који лист. За оне који не могу да погоде дајемо решење.

1. Дивљи кестен, 2. Бреза, 3. Храст, 4. Врба, 5. Брест, 6. Липа, 7. Јавор, 8. Јасен 9. Платан, 10. Буква, 11. Топола, 12. Јова.

ОД ПАМТИВЕКА...

Још у прастаро доба биљка еремурус употребљавана је у разне сврхе. Лепљиви сок ове планинске биљке служио је као везивно средство при грађењу тврђава, а напитак справљен од њеног лишћа — веровало се — давао је снагу и храброст војницима.

Совјетски научници који су еремурус подробно испитали открили су у њему одличну лепљиву материју а у лишћу знатан састојак витамина Ц и каротин, биохемијски претступањ витамина А.

Осим тога ова сложена биљка садржи и једну, тек сад откривену супстанцу названу „еремуран". Он не пропушта воду и стога је одличан изолатор влаге. Поред тога велик проценат манозног шећера у „еремурану" пружа могућност за његово коришћење у фармацији.

Научнике је „еремуран" изненадио још једном својом особином: неколико капи ове изванредне супстанце довољно је да успори топљење сладоледа и при највећој жеги.

Еремур — врста биљке из породице љиљана, пореклом из Азије, са цветовима белим, ружичастим и жутим, груписаним у цвати при врху стабљике. Има их више врста. Гаје се због лепог цвета.

»Ратни поклич« слепог миша

Познато је да се слепи миш летећи у мраку управља према свом природном „сонару" сличном радару. Он испушта ултра звучне таласе и помоћу њих открива препреке као и инсекте којима се храни. Одбијени таласи показују му не само правац и даљину већ и приближну представу о облику и величини предмета. Ове ултразвучне тонове људско ухо не може да чује, али их зато инсекти разазнају и чувши „ратни поклич" слепог миша гледају да му се брже-боље склоне с пута.

Овакву „нечујну ларму" амерички научници у огледним пољопривредним станицама у Јужној Каролини, користе на плантажама памука ради растеривања штетних лептирова, буба и мува, уместо уништавања запрашивањем. Ултразвучне таласе испуштају специјални апарати и то тако верно да се инсекти, мислећи да им прети опасност, распрше куд који.

ЛАКОНСКА ПРИЧА

Поводом конкурса за најоригиналнију и најкраћу савремену причу редакцији једног њујоршког листа стигло је мноштво одговора. Награђен је овај лаконски срочен текст: „Јуче је у аутобусу млад човек уступио своје место једној старој дами. Она је пала у несвест. Кад је дошла себи она му је захвалила. Тада се он онесвестио".

ДЕДИНО ДРУШТВО

ПОГРБЉЕНИ ДЕДА ПОШАО ЈЕ У ШЕТЊУ И ПОНЕО СА СОБОМ И ОНО ШТО МУ ТРЕБА И ШТО МУ НЕ ТРЕБА.

НА СЛИЦИ СУ СКРИВЕНИ: ЈЕДАН КРЧАГ, ПТИЦА, ЧЕТКИЦА ЗА ЗУБЕ, ЗЕЦ, МАЧЕ, ДЕПНИ НОЖ, МАКАЗЕ И ЈЕДНА ДЕДИНА ЧАРАПА.

»ПЛАНИНА КОЈА УБИЈА«

О налазиштима злата испредене су приче често пуне фантастике. Нарочито је то био случај у прошлости, у време такозваних „златних грозница". Чим би се чуло да у неком пределу има злата, људи су у гомилама кретали да га траже. Трагедије су биле неминовне, а у крваву стварност често се уплитала мистика и фантазија. Ево једне такве приче.

ПЛАНИНА Сујеверје налази се око 50 километара северно од града Феникса у Аризони. Зову је још и Планином која убија. Са свих страна опкољена је пустињом тако да је прилаз до ње врло тежак. Пустиња је испресецана дубоким јаругама које су обрасле кактусима. Планински врхови су врло оштри и стрми тако да су путевима тешко проходни.

Како се прича планину Сујеверје открило је индијанско племе Апаши, али се не зна ко јој је наденуо такво име. По легенди, у коју су веровали припадници овог племена, у недрима ове планине живео је бог грома. Због тога су они тамо сахрањивали своје мртве, јер су били убеђени да их бог грома штити од свих зала. Они сами кажњавали су смрћу свакога ко би покушао да узнемири овог бога, односно ко би се појавио на овој планини.

У прошлом веку колале су приче да негде у том крају лежи огромно благо. Ево неких прича о доживљајима људи који су ишли да га траже.

Године 1845, неки Мигуел Паралта из Мексика кренуо је са великом пратњом да тражи злато. Причало се да је Паралта дознао за златну жицу од неког Апаша кога је заробио и натерао да му каже „право место". Даље се причало да је Паралта пуне три године експлоатисао златну жицу и слао веће количине злата на мазгама у град Сонару. Постоје и неке потврде о замени тога злата за новац.

Апаши нису само кажњавали људе који су залазили у ову планину већ су бацили и анатему на свакога ко би покушао да узнемири гробове њихових предака. То „проклетство" Апаша није мимоишло ни Паралта као ни друге. Године 1848, једне ноћи Паралта и сви његови људи побијени су. Причало се да је само један Паралтин човек преживео тај покољ и успео да умакне са мапом на којој је била обележена златна жица. Међутим, он је доцније убијен управо због те мапе, а она је умножена и растурена у много примерака. Разуме се, како прича даље каже, наставило се страдање због тих мапа. За неке се поуздано зна да су пронашли злато и без помоћи мапе, а многи од њих нису се никад вратили.

Вест о масакрирању Паралте и његових људи била је у оно време велика светска сензација. Некако у то време мировним уговором између Мексика и САД цео тај предео је потпао под Сједињене Америчке Државе. Од тога доба још више авантуриста почело је да пристиже како из САД тако и из осталих делова света све у нади да ће се докопати злата. Али, мало се ко од њих вратио жив.

Неки Бери Бернолд који је имао фарму у том пределу постао је познат захваљујући својој необичној способности да пронађе тела тих несрећника. Он је био убеђен да су Апаши побили највећи део тих људи.

Целим овим пределом владали су Индијанци из племена Апаша још из давнина. Кад су Американци добили тај крај од Мексика, белци су почели да се досељавају. Настала је крвава борба између њих и Апаша. Влада је послала војску да казни Апаше, али су Индијанци пуне 22 године задавали страшне ударце владиним војницима, захваљујући својим поглавицама који су их вешто предводили. Тек 1872. године у једној крвавој бици Индијанци су савладани и већи део се повукао у планину Сујеверје одакле су повремено силазили у долину.

Човек који је први пронашао овај рудник злата звао се Јакоб Валц, а рођен је у Немачкој 1808. године. Јакоб Валц је најпре отишао у Аустралију да тамо тражи злато, а у доба „златне грознице" кренуо у Америку. У Калифорнији није имао много среће и зато се вратио у град Феникс. Ту се оженио једном Индијанком која се звала Кен-тее (Сунчев сјај). Често су њих двоје правили излете по околини и са једног таквог излета вратили су се с великом количином злата. То је злато Јакоб променио у банци и добио новац о чему постоје званична акта.

Јакоб Валц је добро чувао своју тајну, али се ипак на крају све дознало. Изгледа да су то чули и Индијанци, па је једне ноћи група Апаша упала у кућу и одсекла Индијанки језик за казну што је одала тајну рудника злата. Жена је умрла неколико сати касније на рукама свог мужа.

Јакоб Валц је после тога живео неколико година усамљеним животом, али увек добро наоружан и забарикадиран у кући плашећи се и Индијанаца и белаца. Своју тајну није хтео ником да ода.

Године 1879. Јакоб је решио да још једном оде по злато. Повео је са собом једног свог старог пријатеља — Франца Визнера. Али, овог пута Јакоб није имао среће. Његов сапутник погинуо је на стражи, а сам Јакоб се једва спасао. Ипак је понео извесну количину злата. Остатак живота Јакоб Валц провео је на својој фарми потпуно повучен. Умро је 24. октобра 1891. године, у 83. години живота поделивши пред саму смрт својим људима злато у вредности од 15.000 долара.

АВОКАДО — ХРАНА КОСМОНАУТА

Грузијски научници предлажу да се за време дугих летова космонаута у њихов јеловник унесу и плодови авокада.

Отаџбина овог зимзеленог дрвета је Мексико, али га има и у суптропским подручјима Грузије.

Ово дрвеће даје крупне плодове налик на крушке, тешке до 400 грама.

Под танком кором која се лако скида налази се зеленкастожут плод, по укусу сличан бутеру. Због тога авокадо називају и „зеленим бутером". Плод је богат свим врстама витамина, а по својој хранљивости не заостаје за месом и рибом. Авокадо се сматра једиким плодом на свету који може да одржава организам човека, уз додатак воде.

Коцкасти ананас

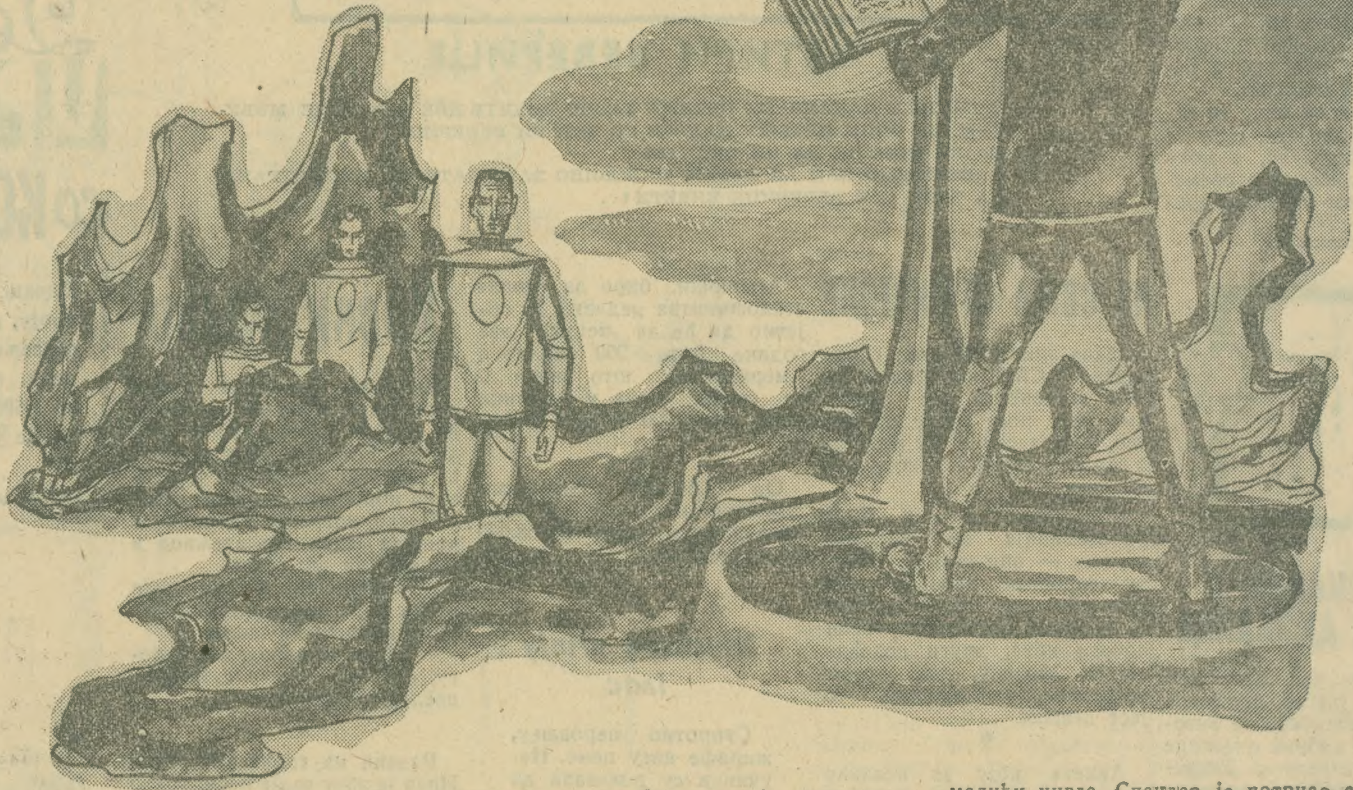
После петогодишњег истраживачког рада амерички стручњаци су успели да одгаје плод ананаса коцкастог облика. На овај начин — тврде ови стручњаци одгајивачи ће уштедети новац, који су досад давали радницима за опсецање обичног ананаса.

Фантастична прича

Реј Бредбери

(4)

У СРЕБРНАСТОЈ МАГЛИ

— Устани, умри као мушкарац.

— Забога, склони тај пиштољ.

Спендер је повукао ороз само једанпут. Тренутак још Бигс је седео на крају канала, потом се нагнуо напред и пао у воду. Пуцањ је био сасвим тих, као шуштање или слабо зујање. Тело је полако потонуло.

Спендер је вратио пиштољ у футролу и нечујним корацима пошао даље. Сунце је обасјавало Марс, његови зраци пекли су кожу на рукама, клизили по затвореном лицу Спендера. Није бежао, ишао је као да се ништа није изменило откако је отишао у град. Само што је сада дан. Пришао је ракети: неколико људи управо је јело тек припремљен доручак под настрешницом коју је направио кувар.

— А, ево иде наш усамљени витез — рекао је неко.

— Здраво, Спендер! Дуго се нисмо видели!

Четворица за столом гледала су нетремице човека који их је ћутећи посматрао.

— Допале ти се оне проклете развалине — насмешио се кувар мешајући у здели некакву црну чорбу. — Као кад се гладан пас докопа коске.

— Можда — одговорио је Спендер. — Било ми је потребно да нешто расветлим. А шта ћете рећи ако вам кажем да сам у околини видео Марсовца.

Четири космонаута престадоше да једу.

—Марсовце? Где?

— Није важно. А сад ми дозволите да вам поставим једно питање. Како бисте се ви осећали наместо Марсовца кад би у вашу земљу дошли људи и почели све уништавати?

— Ја, чини ми се, знам како бих се осећао — казао је Черок. У мојим жилама има индијанске крви. Деда ми је често причао о историји Оклахоме. Ако су Марсовци ту, ја их разумем.

—А ви? — опрезно је питао Спендер остале. Нико није одговорио, ћутање је било довољно речито. Знао је како мисле: граби што можеш више, што нађеш — твоје је, ако ти ближњи пружи образ удари што јаче можеш и тако даље у том смислу.

— И ето тако — казао је Спендер — ја сам срео Марсовца.

Они су га гледали не трепћући.

— Тамо у једном од мртвих насеља. Нисам ни сањао да ћу га срести. Нисам имао намеру да га тражим. Не знам шта га је ту довело. Прошлу недељу провео сам у малом граду, покушавао сам да одгонетнем древно писмо, упознавао сам њихову уметност. И одједном сам угледао Марсовца. Он се само за тренутак појавио и одмах нестао. До идућег дана није га било. Седео сам над њиховим писмом кад се он поново појавио. И тако неколико дана, сваки пут прилазио ми је све ближе. И управо оног дана кад сам коначно разумео марсовски језик — он је врло прост и много ми је помогло сликовно писмо — Марсовац је стао пред мене и казао: „Дајте ми ваше ципеле", Дао сам му их а он: „Дајте ми свој шињел и сву опрему". Ја сам му све дао а он опет: „Дајте пиштољ". Дао сам му и револвер. Тада ми је рекао: „А сада пођите са мном и гледајте шта ће бити" Марсовац се упутио у логор и ево он је овде.

— Не видим никаквог Марсовца — проговорио је Черок.

— Врло ми је жао.

Спендер је извадио пиштољ из футроле. Чуло се неко зујање. Први метак оборио је крајњег слева, други и трећи крај њег здесна и оног што је седео у средини. Кувар који се уплашено окренуо према ватри био је оборен четвртим метком. Пао је пљоштимице у ватру и остао тако да лежи, његова одећа се запалила.

Ракета сунцем обасјана. За столом седе тројица, њихове руке леже непомично поред тањира у којима се охладио доручак. Једино је Черок здрав и читав. С изразом тешке недоумице на лицу гледао је он Спендера.

— Ти можеш са мном — казао је Спендер.

Черок није одговорио.

— Чујеш ли, примам те у своје друштво. — Спендер је чекао. На крају се Чероку повратила моћ говора.

— Ви сте их убили — изговорио је он и застао гледајући оне који су седели преко пута њега..

— Они су то заслужили.

— Ви сте полудели.

— Можда, али ти можеш поћи са мном.

— Да пођем с вама — зашто? — повикао је Черок блед и са сузама у очима. — Одлазите, купите се одмах.

Лице Спендера се скаменило.

— А ја сам помислио да ћеш ме барти схватити.

— Губите се! — Рука Черока пошла је према пиштољу. Спендер је опалио у последњем тренутку. Ни Черок се више није мицао.

Али зато се Спендер зањуњао. Прешао је дланом по лицу обливеном хладним знојем. Погледао је ракету и почео да дрхти. Реакција је била тако јака да умало није пао. Његово лице изгледало је као лице човека који се буди после хипнозе или из дубоког сна. Ноге му поклецнуше. Сео је да би савладао дрхтање.

— Престани! Одмах! — наредио је он своме телу. Свака ћелија грозничаво је дрхтала. — Престани!

Клештима воље стегао је тело све док из њега није истиснуо и последњи остатак дрхтања. Сад су му руке спокојно лежале на коленима која су се смирила.

Устао је лагано и пажљиво причврстио путни фрижидер који је носио на леђима. За један делић секунде његове су руке поново задрхтале, али је Спендер одлучно командовао: „Не" и дрхтање је прошло.

Затим је полако пошао даље и нестао у жарким црвеним шумама. Сам.

*

Сунце је одскочило на небу. Мало касније из ракете је изишао капетан, пошао је по шунку и јаја. Био је већ заустио да каже својим момцима „здраво" — али се одједном зауставио јер је у ваздуху осетио мирис барута. Угледао је на земљи кувара који је својим телом покрио ватру. Четири космонаута седела су поред доручка који се охладио.

За капетаном су се покретним степеницама спустили Паркхил и још двојица. Командир им је препречио пут запрепашћен и као опчињен ћутањем и положајем оних који су седели за столом.

— Скупите све људе? — наредио је капетан.

Паркхил је потрчао поред канала.

Капетан је дотакао Черока, овај се полако окренуо и пао са столице. Сунчани зраци обасјавали су његову црну кратко подшишану косу и високе јагодице.

Екипа се нашла на окупу.

— Ко недостаје?

— Сви су ту осим Спендера, Бигса смо нашли у каналу.

— Спендер

Капетан је гледао у планине које су стремиле горе у сусрет новом дану.

— Нека га ђаво носи — уморно је изговорио капетан. — Зашто није дошао да поразговара са мном.

— Боље нек дође код мене! — узвикнуо је Паркхил љутито севајући очима. — Погледао бих какве му је боје мозак, тако ми бога размрскаћу му главу.

Капетан Вилдер позвао је двојицу давши им знак главом.

— Узмите лопате — рекао им је.

Било је тешко копати. Топао ветар над усахлим морем бацао им је прашину у очи док је капетан окретао странице библије. Кад је он затворио књигу, са лопата су на тела увијена у покрове почели да падају млазеви песка.

Вратили су се ракети, шкљоцнули затварачима својих пушака, обесили позади о појас по неколико бомби, проверили да ли се пиштољи лако ваде из футроле. Сваком је додељен одређен део планине. Објашњавајући им правац кретања капетан ниједном није повисио глас, ни помакао руке, оне су млитаво висиле уз тело.

— Полазимо — казао је он.

*

Спендер је опазио да се у разним крајевима долине подижу облаци прашине и разумео да је потера почела по свим правилима. Одложио је танку сребрну књигу коју је читао удобно смештен на великом камену. Странице књиге биле су од најчистијег танког као папирос лиснатог сребра са цртежима прављеним руком у црној боји и злату. Била је то филозофска расправа стара десетине хиљада година, коју је он пронашао у летњиковцу једног марсовског насеља. Било му је тешко да се одвоји од ње.

Он чак у почетку помисли: Седећу и читаћу док не дођу и убију ме.

Сутрадан пошто је убио шест људи Спендер је осетио пустош у души. Затим га је обузела мучнина и на крају овладао је њиме неки чудан мир. Али и то осећање било је пролазног карактера, кад је угледао прашину поново га је обузела срџба.

Попио је гутљај воде из чутурице. Затим је устао, протегао се, зевнуо и ослушнуо чаробну тишину која је владала у долини. Кад би он и неколико њему драгих људи могли ту заједно да се населе и заврше живот без буке и трке...

Узео је књигу у једну руку а у другу — пиштољ. Одмах поред њега текла је бистра речица са белим шљунком на дну. Спендер се свукао на камењу и ушао у воду да се окупа. Онда је не журећи изишао из воде и почео да се облачи. На крају је поново узео пиштољ.

Први пуцњи чули су се око три часа после подне. Спендер је тада већ зашао дубоко у планину. За њим су остала три планинска насеља изнад којих су били разбацани летњиковци древних становника Марса Изабравши по своме укусу ливаду и бистар поток направили су базене у плочицама, подигли библиотеке, украсили вртове фонтанама чији се ромор чуо у тишини. Спендер је готово пола часа пливао у базену који је напунила киша очекујући да се потера приближи.

Напуштајући летњиковац чуо је пуцањ. Иза њега око пет метара полетели су комадићи цигле. Спендер је потрчао скривајући се иза избочина стена, окренуо се и већ први пуцањ оборио је на земљу једног из потере.

Спендер је знао да ће га опколити и да ће се наћи у клопци. Окружиће га са свих страна, спустити се и дотући га. Чудо да нису већ употребили бомбе. Довољно је да капетан Вилдер каже једну реч...

— Ја сам исувише драгоцен да би од мене направили гомилу сецканог меса — помислио је Спендер. — Ето због чега се капетан уздржава. Он би хтео да се посао обави само с једном педантно начињеном рупом. Чудно... он би хтео да умрем пристојно. Никаквих локава крви. Зашто? Зато што ме разуме. Зато је он спреман да ризикује своје људе само да би мене послао на онај свет тачним поготком у главу. Зар није тако?

Десетак пуцњева одјекнуло је један за другим бацајући увис камење око Спендера. Он је не журећи одговорио, понекад погледајући у сребрну књигу коју није испуштао из руку.

Капетан је искочио из заклона под жарке сунчеве зраке држећи пушку на готовс. Спендер га је пратио мушицом пиштоља, али није пуцао. Уместо тога променио је циљ и зрном одломио комад стене иза које се налазио Вајт. Отуд се зачуо оштар крик.

Изненада капетан се појавио у целој својој висини држећи белу марамицу у подигнутој руци. Рекао је нешто својим људима и одложивши пушку у страну пошао навише уз падину. Спендер је мало причекао, затим се и он подигао на ноге с пиштољем на готовс.

Капетан је пришао и сео на врео камен избегавајући да гледа Спендера. Пошао је руком према џепу на грудима. Спендер је чвршће стегао пиштољ.

— Цигарету? — понудио је капетан.

— Хвала. — Спендер је узео једну.

— Упаљач?

— Имам свој.

Повукли су неколико димова у потпуној тишини.

— Топло — рекао је капетан.

— Врло.

— Ви сте се овде добро сместили?

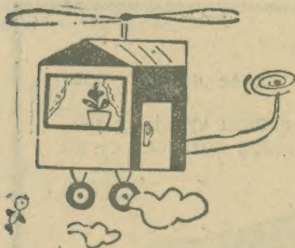
— Одлично.

— И колико мислите да ћете издржати?

— Толико колико ми треба да сложим туце људи.

— Зашто нас нисте убили све јутру кад вам се пружила изванредна прилика? Могли сте то да учините несметано.

(НАСТАВИЋЕ СЕ)

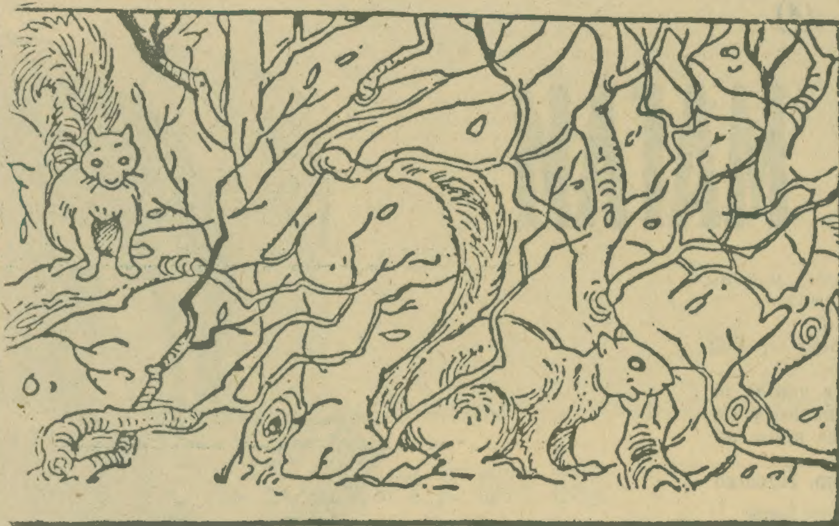
И по земљи и у ваздуху

Ниска зграда, широки простори. Улазите унутра. Имате утисак да се налазите у пријатном стану: две простране собе, кухиња са електричним шпоретом, купатило и друго што је потребно за један комфоран стан. Ето, такав стан је предмет проучавања и пројектовања совјетских стручњака.

По њиховом мишљењу овакав стан није тежи од 4.000 килограма, јер је за његову изградњу употребљен пластичан материјал, затим су извесни делови израђени од хартије, дрвених влакана, а нешто и од алуминијума.

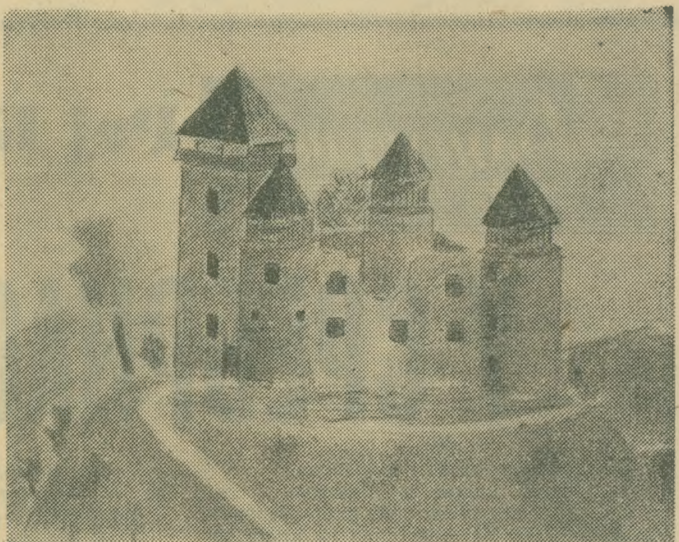
Овакви станови могу се демонтирати и пренети, могу се као целина превући, а могу и помоћу хеликоптера преместити са једног места на друго.

ОТВОРИ ОЧИ

ЧЕТИРИ ВЕВЕРИЦЕ

НА НАШЕМ ДАНАШЊЕМ ЦРТЕЖУ ЈАСНО ВИДИТЕ ДВЕ ВЕВЕРИЦЕ. МЕЂУТИМ, НА ОВОМ ЦРТЕЖУ НАЛАЗЕ СЕ ЧЕТИРИ ВЕВЕРИЦЕ.
ДА ЛИ МОЖЕТЕ ДА ИХ ВИДИТЕ?
САВЕТУЈЕМО ВАМ ДА ЦРТЕЖ ПАЖЉИВО ЗАГЛЕДАТЕ СА СВИХ СТРАНА, ПА ЋЕТЕ СВЕ ВЕВЕРИЦЕ ВИДЕТИ!..

ЗАМАК — рад Бранка Боговића, ученика VIII разреда, Карловац, Улица Наде Димић број 13

Дечји цртежи са конкурса

Дечји цртежи у овом броју, као и они раније објављени у овој рубрици, награђени су са по 1.500 динара. Награде ће бити достављене поштом.

ПТИЦЕ — рад Весне Миливојевић, ученице VI разреда, Београд Дринићка број 3

МИКРОКЛИМА У КАБИНИ ДИЗАЛИЦЕ

За време ливења челика температура се нагло повећава. Стуб живе нарочито се високо подиже у кабини дизалице која врши разливање. Температура понекад овде достиже 70 степени. У таквим условима ономе ко рукује дизалицом веома је тешко да ради.

Да би се прилике поправиле, недавно је у једној дизалици у Златоуставској железари монтиран уређај који у кабини одржава нормалну температуру.

Исти такви уређаји монтирани су где год то захтевају услови за рад, тј. где је температура висока.

ИЗ СВЕТА СТАТИСТИКЕ

Једна анкета недавно спроведена у САД показала је да 60% становника ове земље има леву ногу дужу од десне, 32% десну дужу од леве а само 8% имају обе ноге исте дужине.

С обзиром да је у САД моторизација на високом ступњу — они који су анкету спровели дали су своје тумачење ове појаве: први су највише времена провели кочећи кола, други повећавајући брзину, док трећи представљају мањину, то јест пешаке.

*

Анкета коју је недавно међу мушкарцима спровео часопис из Лос Анђелоса, са жељом да сазна које особине цене код жене, показала је да већи број анкетираних интелигенцију код жене стављa на 12. место.

*

Према статистичким подацима сваке године на 10 милиона радника догађа се више од један милион несрећа на раду.

Амерички биро за попис становништва недавно је објавио да ће за непуне две године бити 200 милиона Американаца, што значи да се сваког дана у Америци рађа око 7000 нових грађана.

*

Од 16.640.000 британских домаћинстава 3.221.000 нема купатило али зато 13.358.000 има телевизор.

Жирафе имају глас

Супротно веровању, жирафе нису неме. Научници су доказали да и оне имају гласне жице и да могу да производе звуке, мада мора се признати то ретко чине.

Још једна занимљивост у вези с овом животињом: и поред изузетне дужине врата жирафа има само седам вратних пршљенова, као и сви сисари.

Ирски хумор

За време пловидбе преко реке један Ирац се оклизнуо на палуби барке, пао у реку и брзо потонуо. Осигуравајуће друштво исплатило је удовици покојника замашну суму.

После погреба, удовици је пришла једна пријатељица и почела да је теши.

— Јадни Педи, био је диван човек мада никад није научио да чита нити да пише.

— Нити да плива, хвала богу, одговори сва у сузама уцвељена удовица.

*

Радећи на грађевини један Ирац је због своје несмотрености погинуо. Требало је тужну вест саопштити његовој супрузи. За ову деликатну дужност добровољно се јавио један његов колега и обећао да ће то обавити тактично.

— Не брините, рекао је, знам и шта ћу јој рећи и како ћу то рећи.

Делегат је убрзо отишао кући покојника и када се на прагу појавила жена, он је упитао:

— Јесте ли ви удовица Кејзи?

Кажу да су због „тактичности" овог делегата сироту жену враћали из несвести читавих пола часа.

ВОДОНОША — рад Антуна Корила, Сомбор, Максима Горког 39

ЗНАЈУ СЕ

Два Сицилијанца заједнички отворила радњу. Једне ноћи један од њих отрча и пробуди другог:

— Управо долазим из радње. Нестала су нам два милиона.

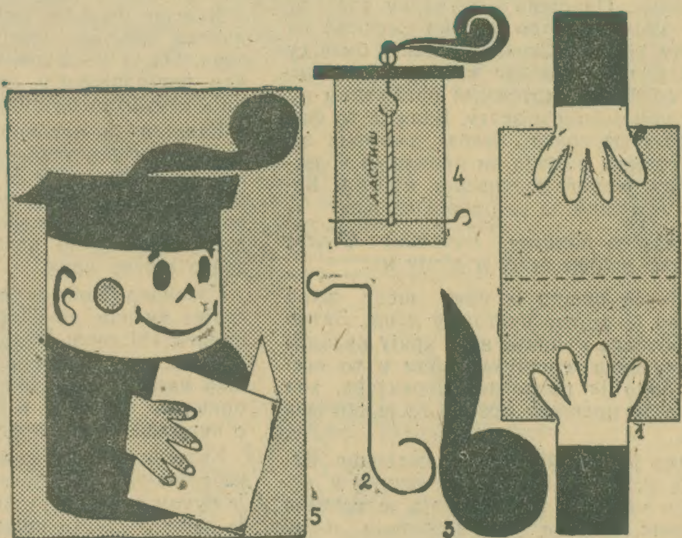
— Да ли си обавестио полицију?

— Нисам.

— Утолико боље. Врати новац у касу а мене остави да спавам.

НАПРАВИ САМ

ПРОФЕСОР ЕНГЛЕСКОГ ЈЕЗИКА

Фигура на слици представља професора енглеског језика који се управо спрема да одржи предавање. Она може чак и да се креће помоћу једне ручице направљене у виду кићанке на његовој капи. Окрећући се око саме себе она уврће и одврће ластиш који се налази у унутрашњем делу фигуре.

Уверићете се да фигуру можете и сами направити ако се мало потрудите и тачно придржавате наших упутстава:

Труп направите од јачег папира за цртање који треба да изрежете у облику правоугаоника величине 20 x 12 сантиметара, затим тај правоугаоник завијте у круг и залепите тако да једна ивица прелази преко друге за 1 сантиметар.

Капу такође начините од истог папира у облику квадрата величине 7 x 7 сантиметара, пробушите је у средини и залепите на труп.

Од истог папира начините руке и скрипта према цртежу на нашој слици број 1, а онда их залепите за труп. Скрипта поставите тако да се једним крајем ослањају на тле (цртеж број 5).

„Мотор" за покретање фигуре начините од укоснице коју треба најпре да исправите а онда оба њена краја савијте као што се види на цртежу број 2 и провуците је кроз отвор на капи тако да већа кука буде унутра а мања споља. Пре него што на спољашњу куку залепите кићанку-ручицу — направљену од двоструког папира за цртање у облику који показује цртеж број 3 — ставите перлицу да би се ручица лакше окретала.

За унутрашњу већу куку и парче жице — пречагу — које сте провукли кроз основицу ваљка и на једном крају увили у облику куке, закачите ластиш који ће кад га будете помоћу ручице увијали и одвијали покретати фигуру, цртеж број 4.

Капу, одећу и очи обојте црним тушем, а лице и руке ружичастом бојом. Готову фигуру поставите на сто и неколико пута обрните ручицу-кићанку, видећете какве ће све покрете правити ваш професор.

ТАЈНА ЈЕДНОГ ШИПРАГА

Пастир Абен Токтаров приметио је да његов пас чувар Дик често бежи у шипраг карагана (врста жутог багрема) и отуда се за дуже време не враћа, чак ни кад га он позове. Токтаров је решио да пође за њим.

Кад је пас једнога дана отрчао у шипраг Токтаров је кренуо тамо и сакрио се иза једног брдашца. Био је веома изненађен када је видео како је на пољану истрчало осам лисичића. Одмах за њима је истрчао и Дик и легао. Лисичићи су скакали по њему, а пас их је гурао шапама и играо се са њима. Наједном је игра престала. На брдашцу се појавила лисица и узнемирено закевтала. Лисичићи су се одмах сакрили у шипраг, а Токтаров је одвео пса.

УКРШТЕНЕ РЕЧИ

Водоравно: 1) чувена руска балерина (Ана, 1881 — 1931), 7) бодља, 8) планина у близини Београда, 10) већи водени ток, 12) драги камен, 13) замисао, 15) летовалиште у близини Опатије, 16) дипломатско тело, 17) скраћеница за рукометни клуб, 19) хемијски знак за калај, 20) прилика, 22) срамота, 24) боксерско борилиште, 26) шумске животиње, 27) прилог за време, 28) излив крви, 30) иницијали нашег познатог позоришног и филмског глумца, 31) хемијски знак за сребро, 32) пољопривредна алатка, 34) друга, 36) сребрнастосиви метал, 38) део костура, 40) отпоран према заразним болестима, 41) страна света, 42) органи чула вида, 43) спортска екипа, 44) део намештаја.

Усправно: 1) опрезност, обазривост, 2) сидро, котва, 3) музичка нота, 4) показна заменица, 5) италијанска филмска глумица (Алида), 6) име и презиме нашег савременог књижевника („Мртве јавке"), 7) вешта обмана, 9) главни град Јордана, 11) узвик, 14) престоница старе Арголиде, 18) уродица, 20) чињија, 21) јединица за силу у физици, 22) иницијали нашег књижевника („Ивкова слава"), 23) река у Индији, 25) хемијски знак за галијум, 29) познати француски књижевник („Јадници"), 30) личност из Дизнијевих стрипова, 32) врста тканине, 33) врста малих коња, 35) град у Италији, 37) упитна речца, 39) свезак.

	1	2		3	4	5	6	
7			■	8				9
10			11	■	12			
13				14	■	15		
16			■	17	18	■	19	
		■	20			21		
22		23		■	24			25
26				■	27			
	28			29		■		
30		■	31		■	32		33
34		35	■	36	37			
38			39	■	40			
41					■	42		
	43				44			

РЕШЕЊЕ ИЗ ПРОШЛОГ БРОЈА

Водоравно: 1) наступ, 6) Дега, 7) ват, 9) иза, 10) Каја, 11) на, 12) телал, 13) ада, 15) Раја, 16) рогач, 18) ос, 19) вал, 20) Ив, 21) товар, 23) ас, 25) уље, 26) Тино, 28) НС, 29) балон, 30) итд, 32) њиве, 33) Свач, 35) рит, 36) Оребић.

Управно: 1) незадовољство, 2) ага, 3) са, 4) увала, 5) Паја Јовановић, 6) динар, 8) талас, 10) Керч, 14) агаве, 17) ала, 21) Тунис, 22) Ртањ, 24) сонет, 27) Илири, 31) дар, 34) че.

ТАЈНА МАГНЕТСКОГ ТОРПЕДА

Како су савезници спречили производњу страшног оружја за које је у Немачкој знао само мали број људи.

— БУДИТЕ сигурни да ће оружје, које моја фирма буде производила за морнарицу, за неколико месеци бацити Енглеску на колена — говорио је тихо немачки индустријалац у берлинском хотелу „Европа“. Моја фирма је већ примила поруџбину за производњу најсавременијих противавионских топова. Могу вам рећи да ће то бити најсавршенији топови другог светског рата...

Келнер је донео пиво за тројицу људи који су седели за столом. Док је сервирао чуо је ово:

— Драги мој, магнетска торпеда! Знате ли шта то значи за морнарицу?! — одушевљено је поновио исти човек.

Разговор се водио 14. фебруара 1942. године. Кад је келнер проверио у књизи гостију ко је човек од којег је чуо ових неколико драгоцених речи уз криглу пива, установио је да је он допутовао из Елбинга.

Елбинг је за време рата био опитни центар у коме се испробавало између осталих и ово ново опасно поморско оружје, али то сем петорице најпозванијих стручњака у Елбингу нико није знао. Конструктори магнетског торпеда су пронашли оригинално решење: помоћу специјалних уређаја торпедо би се електромагнетским импулсима кретао према металној конструкцији брода и тако би био постигнут сигуран погодак. Тај проналазак је у немачком генералштабу и врховној команди морнарице отворио нове наде за потапање савезничких бродова.

О овом значајном разговору индустријалаца келнер је одмах обавестио Келија, британског тајног агента у Немачкој, за којег је неколико година прикупљао важне информације. Већ сутрадан, ова вест стигла је у британски обавештајни центар у Женеви, а одатле у Лондон. Десетак дана касније Келију је из Лондона истим каналом стигла инструкција: „Пођи у Елбинг, провери информацију и расветли тајну магнетског торпеда“.

Подвиг обавештајца

Стигавши у Елбинг Кели је наишао на велике тешкоће. Контрола службе безбедности била је јака, а у граду нико није имао појма о новом торпеду. Чак ни официри немачке тајне војнообавештајне службе — Абвера нису знали шта се у овом опитном центру ради. Знали су само да обезбеђење прилаза који воде ка објектима

опитног центра мора бити апсолутно. Келију је остало да се сам снађе. Месец дана је посматрао шта се у Елбингу збива. Онда је једне априлске вечери открио важан податак. На излазу из једне зграде официр Абвера поздравио је старијег човека, док се стражар пред њим укочио у ставу мирно. Кели је одмах закључио да се ради о важној личности и пошао за њим. Пратио га је до куће. Неколико дана касније дознао је да је то професор и доктор физике Шмитхубер, да има само жену и да сами станују у вили коју добро чува служба безбедности.

Прошло је десетак дана. Кели се одлучио на акцију. Имао је само један податак који му је британска агентура саопштила:

— Професорова жена је некадашња кабаретска певачица.

Решио је да то искористи. Сачекао је жену на улици и пришао јој.

— Госпођо Шмитхубер, желео бих да вас упозорим на неке околности које се тичу вас и вашег брака са професором.

Келијев препад деловао је на жену управо онако како је он желео. Погледала га је с мржњом. Хтела је нешто да каже, али није знала шта. Кели је приметио њену збуњеност и продужио.

— Ваш слободан живот добро ми је познат. Та чињеница могла би вам ускратити садашње благодети живота. И још нешто: ваш муж је важна личност...

— Ви ме уцењујете! Презирем вас.

— А..а ваше порекло промакло је лупи Гестапоа, а то може да буде кобно за ваш брак и за ваш живот.

Била је потпуно сломљена и шокирана. Једва је процедила:

— Ко сте и шта, заправо, хоћете од мене.

— Бићу скроман. Кад учините оно што тражим од вас никад ме више нећете видети. Ево о чему се ради: ваш муж конструише магнетска торпеда за морнарицу. Већ сада се проносе гласови да ће њихова производња бити поверена фирми која је конкурент мом предузећу. Ако би се то десило, онда би моје предузеће у Бремену пропало...

— Али, ја о пословима свога мужа ништа не знам!

— Потребно је да ми дате само цртеже торпеда да их погледам и одмах ћу вам их вратити.

— То је неизводљиво! Ја немам приступа у његов биро — рекла је узрујано.

— Чекаћу вас овде у понедељак. Треба ли вам моја помоћ?

Окренула се и отишла без речи.

Вест о торпеду из из Лондона

У понедељак жена је ипак дошла на уговорено место и донела верну копију цртежа магнетског торпеда. Кели је одмах снимио цео елаборат и истог дана јој вратио. Испричала му је како је дошла до ове тајне. На њен захтев професор је прекршио наредбу Абвера и повео је у свој биро. Био је задовољан што се његова жена интересује за оно што он ради. Знао је уз то да она нема техничког знања и да ће мало шта схватити. Изнео је из касе гомилу елабората и ставио на сто. Кад ју је упознао са новим оружјем, почео је да враћа планове у сеф. Жена је искористила тренутак док је ишао према каси носећи део планова, узела једну копију са стола и ставила је под капут. Професор ништа није приметио.

Проценивши важност овог материјала британска обавештајна служба одлучила је да једним триком спречи даље опите и производњу магнетског торпеда. Протурила је вест да је савезничка морнарица пронашла изолаторске облоге за бродске трупове, којима немачка магнетска торпеда не могу ништа. И заиста, после ове вести Немци су престали да раде на магнетским торпедима.

*

Пре неколико година, у објављеном дневнику генерала Лахаузена, помоћника шефа Абвера адмирала Канариса, обелодањен је Келијев подвиг. У дневнику је записано:

— Наш обавештајац из Лондона „Доктор“ обавестио је да Енглези знају о магнетском торпеду. Пут, којим је вест стигла до Лондона, просто је невероватан. Потпуковник Урлих Хаген водио је двомесечну истрагу у Елбингу. Цео ток догађаја је откривен. Келнер, који је радио у хотелу „Европа“ нестао је. Био је британски агент. Шпијун који је уценио жену професора Шмитхубера такође је нестао без трага. Ухапшено десетак особа. Мере безбедности пооштрене. Опити са магнетским торпедом су обустављени, центар у Елбингу је расформиран...

Јесте ли већ чули да...

...за боливијски град Ла Паз, који има 400.000 становника мисли се да је престоница ове зем-

ље с обзиром да се у њему налази седиште боливијске владе. Међутим, он то ипак није јер је главни град Сикр иако има само 53.825 становника.

... Доменико Миверани ,одгајивач живине из околине Рима, доживео је пре извесног времена велико изненађење кад је у једном од својих кокошарни-

ка нашао јаје велико као поморанџа а тешко 300 грама. Кад га је разбио нашао је у њему цело јаје у коме су била два жуманца.

... у Нубији је откривено 4.500 праисторијских фресака и барељефа.

... у Берген Парку у Колораду налази се

музеј часовника у коме је скупљено више од 6000 различитих сатова од сунчаних и пешчаних па до најмодернијих.

... пустињске камиле могу да превале 600 километара за шест дана.

Будућа летина наше планете

Према прорачунима доктора техничких наука К. Маљина, који се заснивају на анализи Сунчеве енергије, са обрадиве површине наше планете могу се до

бијати намирнице за 134 милијарде људи. Истина, ово је само хипотеза.

РУЧНИ ЧАСОВНИК — ЧУДО ПРЕЦИЗНЕ МЕХАНИКЕ

РУЧНИ часовник, без којег је данас тешко замислити савремен живот, право је чудо прецизне механике. Ово дело људских руку састоји се од стотине ситних делова и делића разних облика и израде. Мали женски часовници имају тако ситне точкиће, завртње и остале делове најпрецизније израде да се оком једва могу видети.

Да прошетамо мало кроз једну фабрику, која израђује та ремек-дела људских руку.

Пре но што се приступи изради ручног часовника, у посебном одељењу фабрике пројектује се тачан модел типа часовника са свим деловима. Све се тачно испита и дотера. Затим се у цртачком одељењу поједини делови и делићи модела, са тачним ознакама оригиналних мера и димензија, нацртају многоструко повећани. По тим цртежима веште руке радника на прецизним машинама израђују поједине делове: точкиће, завртње и остало. Све мора бити израђено у милиметар тачно. Јер, довољно је и најмање одступање па да сат не иде како треба.

У одељењу где почиње израда делова за часовнике влада заглушна бука. Ту се „штанцују“, исецају металне плочице, на које ће касније бити монтиран механизам часовника. То је његова подлога и оквир. У том одељењу стоји машина до машине, под ножје за механизам треба добро обрадити: избушити рупице у које ће касније доћи завртањ, носачи точкића итд.

Интересантно је како се израђују сићушни зупчаници. Неки од њих су толико мали да је потребна јака лупа да би се зупци видели. Израђују се од танких металних трака, на које се „фрез-машином“, машином за усецање, урезују зупци. Тек онда се избуши рупа у средини.

То је компликован и пипав посао, који захтева највећу могућу тачност у изради.

У трећој хали поређано је много малих стругова. Они раде потпуно аутоматски: с једне стране долази на струг челична жица, а на другој испадају необично фини завртњи. Посао радника на стругу састоји се само у томе да правилно намешта жицу на стругу. Да би били чвршћи завртњи и клинчићи се кале на јакој ватри и нагло хладе у уљу.

Али израдом појединих делова часовник није ни издалека готов: треба у одређене рупице наместити мале рубине као лежајеве за точкиће и затим монтирати точкиће. Ни један од стотине делића часовника не напушта просторију у којој се израђује док није тачно испитан. Примерци који не одговарају одмах се бацају јер би касније, када је часовник већ састављен, било потребно много муке, труда и времена, да се грешка пронађе. Интересантно је да се у многим фабрикама сатова не ради на „бескрајној траци“ тако да радници не морају да се журе. У овом послу важнија је добра израда него брзина.

Хала у којој се часовници монтирају грађена је у виду степеничасте терасе. Просторија је дугачка, али широка само толико да у њој могу да седе два реда радника, један према другом. Пуна дневна светлост мора да допире до сваког радног места. Тераса се ослања на чврсту подлогу, тако да се у просторији не осећа ни најмањи потрес. За столовима седе радници — жене и мушкарци — у белим радним мантилима и са лупом на оку састављају механизме часовника. Сваки од њих је високо-квалификовани стручњак.

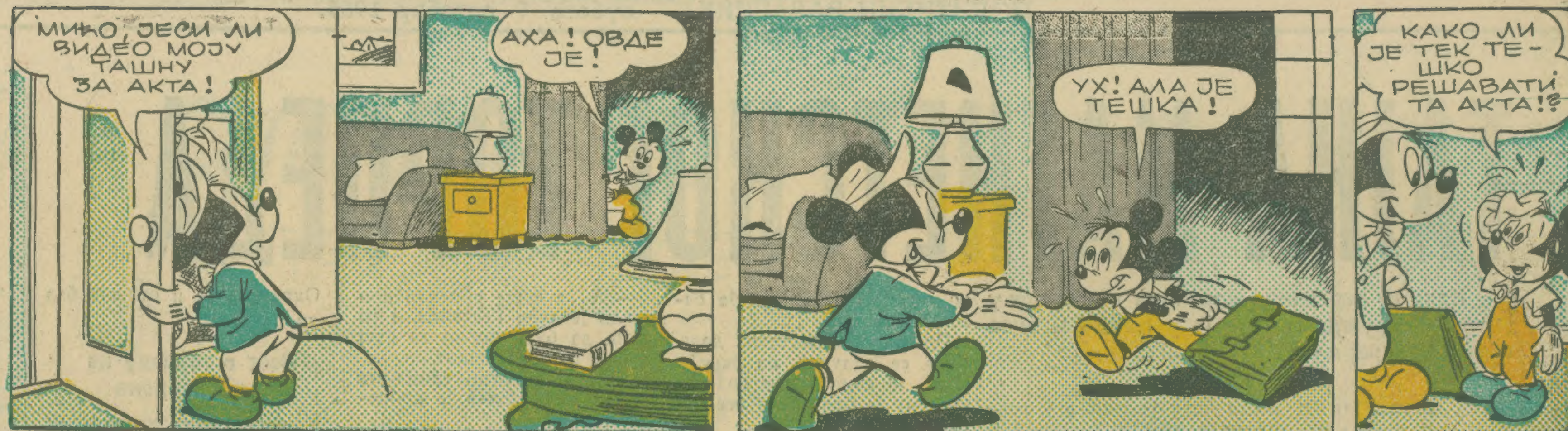

Цео механизам сата покреће танка, еластична метална опруга, намотана на точкић. То је „душа“ часовника. Њена дужина одређује се прецизнијим апаратима.

Кад најзад часовник, после стрпљивог, напорног и пажљивог рада многих људи и машина буде готов, он још не може да иде на тржиште. Потребно је пре тога да се испроба његов рад и утврди тачност. Дуже време, у неким фабрикама и више месеци, часовник се ставља у разне положаје, при разним температурама да би се видело како ради. Добар часовник не сме за 24 часа ни за једну секунду ни да касни ни да жури, а код најбољих реномираних марки чак ни за делић секунде. То је код часовника најважније, важније од тога да ли је израђен од злата, сребра или платине и украшен дијамантима. Тек када је све у реду часовник може да се пусти у продају. Његов власник мора стићи свугде на време: на воз, у канцеларију, у школу, на састанак...

WALT DISNEY

МИКИ

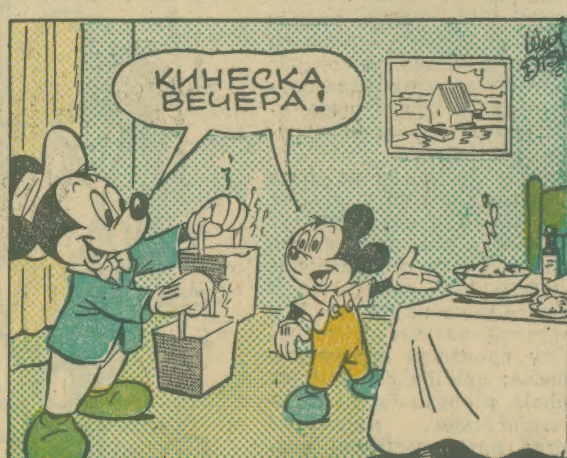

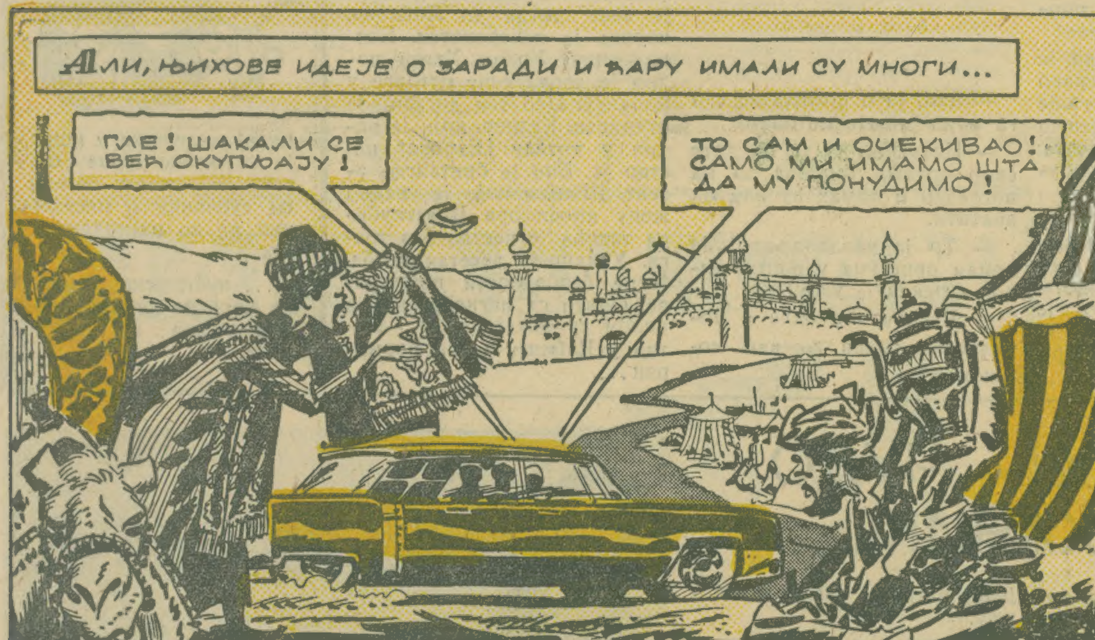

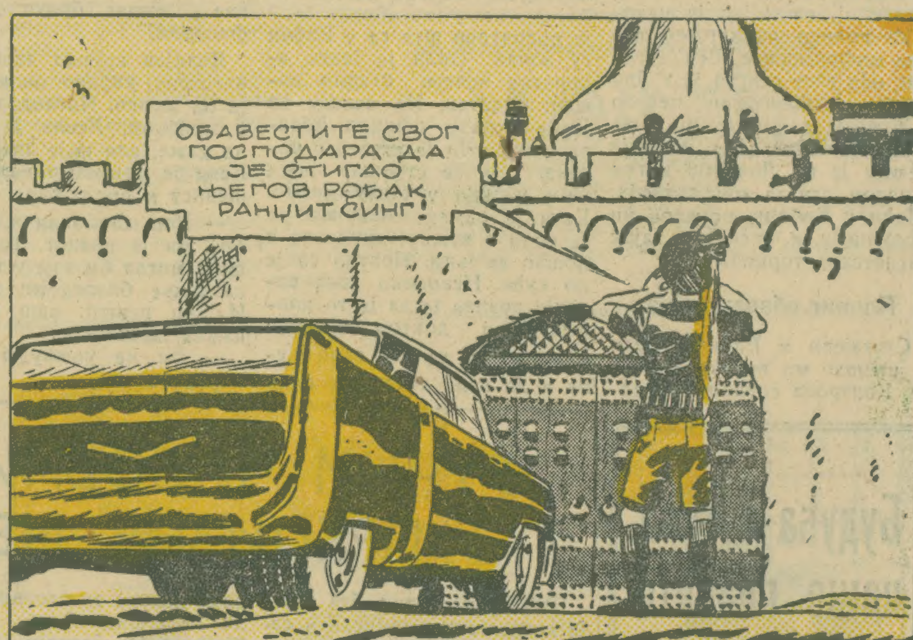

ЏОНИ ХАЗАРД

ФРЕНК РОБИН

Одговорни уредник Стојиљко Стојиљковић, Београд, Македонска 31 — Издаје и штампа „Политика" штампарско издавачко предузеће Београд, Македонска 31. Жиро рачун број 601-1-82. Поштански фах 124. Претплата за нашу земљу: годишња 2.200; полугодишња 1.100, за иностранство: годишња 4.400, полугодишња 2.200 дин. Рукописи се не враћају.